

Seat No.	
----------	--

M.A. / M.Sc. (Semester – I) (New) (CBCS) Examination, 2017
GEOGRAPHY
Geomorphology – I

Day & Date: Tuesday, 18-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 10.30 AM to 01.00 PM

- N.B. :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Draw neat diagrams wherever necessary.
 - 3) Use of stencils is allowed.
 - 4) All questions Carry equal marks.
 - 5) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the bracket. 07

- 1) Principles of uniformitarianism was firstly put forward by _____ in 1785.
 a) J. Hutton b) Davis c) King d) Kober
- 2) NIFE is the mixture of Nickel and _____.
 a) Silica b) Ferrous c) Magnesium d) Aluminum
- 3) Kober put forth the theory of _____.
 a) Geosyncline b) Isostasy
 c) Thermal Conventional Current d) Plate tectonic
- 4) The term _____ was first used by Dutton in 1889
 a) Geosyncline b) Isostasy
 c) Continent d) Uniformitarianism
- 5) Weathering is a process of _____ and decomposition of rocks.
 a) erosion b) disintegration
 c) deposition d) transportation
- 6) Volcanicity is the example of _____ force.
 a) slow b) sudden c) external d) none of these
- 7) The place of origin of an earthquake is called as _____.
 a) Focus b) Epicenter c) Point d) Tsunami

B) Fill in the blanks: 07

- 1) Geomorphology is a branch of _____ geography.
- 2) The density of the core of the earth is _____ g/cm⁻³.
- 3) _____ put forth theory of conventional current in 1928.
- 4) Basic and _____ are the two types of Lava.
- 5) Vegetation and animals are the factors of _____ weathering.
- 6) Landscape is function of structure _____ and time.
- 7) According to E. Suess earth's interior is divided into SIAL _____ and NIFE.

- Q.2** Explain the causes and effect of Earthquakes with suitable examples. **14**
- Q.3** **A)** Explain the Geosynclinal theory of Kober **14**
OR
B) Describe with the help of diagram the interior structure of the earth.
- Q.4** **Write short answers for the following questions (any two):** **14**
1) Explain the meaning of Geomorphology and its development.
2) Explain the Holmes conventional current theory.
3) Explain the biological weathering.
4) Describe the types of Fold.
- Q.5** **Write short Notes (any two):** **14**
1) Principles of uniformitarianism.
2) The concept of Isostasy by Airy.
3) Types of Fault.
4) Volcanic landforms.

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) आवश्यक तेथे आकृत्या व नकाशे काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
5) सर्व प्रश्नांना गुण समान आहेत

- प्र.1** अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: **14**
- समानतावादाचे तत्व 1785 मध्ये प्रथम ——— यांनी मांडले.
अ. जे.हटन ब. डेवीस क. किंग ड. कोबर
 - निफे हे निकेल व ——— धातूचे मिश्रण आहे.
अ. सिलिका ब. फेरस क. मॅग्नेशियम ड. अल्युमिनिअम
 - कोबर यांनी ——— सिध्दांत मांडला.
अ. भूद्रोणी ब. समस्थायिकत्व क. अभिसरणप्रवाह ड. भूमंच
 - संज्ञा सर्व प्रथम डटन यांनी 1989 साली मांडली.
अ. भूद्रोणी ब. समस्थायिकत्व क. अभिसरणप्रवाह ड. भूमंच
 - विदारण ही खडकांचे ——— व अपघटनाची क्रिया आहे.
अ. क्षरण ब. विखंडन क. संचयन ड. वहन
 - ज्वालामुखीही ——— शक्तिचे उदाहरण आहे.
अ. मंद ब. शिघ्र क. बहिस्थ ड. यापैकी नाही

7. भूकंप निर्मितीच्या ठिकाणाला ——— म्हणतात.
 अ. भूकंपनाभी ब. भूकंपशिरोकेंद्र क. बिंदू ड. त्सूनामी
- ब. रिकाम्या जागा भरा. 07
1. भूरूपशास्त्र ही ——— भूगोलाची शाखा आहे.
 2. पृथ्वीच्या अंतरंगाच्या गाभ्याची घनता ——— दर सेमी⁻³ ग्रॅम आहे.
 3. ——— यांनी अभिसरण प्रवाह सिध्दांत 1928 मध्ये मांडला.
 4. घट्ट व ——— असे दोन लाव्हाचे प्रकार आहेत.
 5. ——— विदारणाचे घटक वनस्पती व प्राणी आहेत.
 6. भूदृश्ये हि संरचना ——— आणि वेळ यांचे कार्य आहे.
 7. ई.स्वेस यांच्या मते पृथ्वीच्या अंतरंगाची विभागणी सियाल ——— व निफे अशी आहे.
- प्र.2 भूकंपाची कारणे व परिणाम उदाहरणासह स्पष्ट करा. 14
- प्र.3 अ. कोबरचा भूद्रोणी सिध्दांत स्पष्ट करा. 14
 किंवा
- ब. पृथ्वीच्या अंतरंग रचनेचे आकृतीच्या साहाय्याने वर्णन करा.
- प्र.4 खालिल प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही दोन) 14
1. भूरूपशास्त्राचा अर्थ व विकास स्पष्ट करा.
 2. होम्सचा अभिसरण प्रवाह सिध्दांत स्पष्ट करा.
 3. जैविक विदारण स्पष्ट करा
 4. घड्यांचे प्रकार वर्णन करा.
- प्र.5 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 14
1. समानतावादाचे तत्त्व
 2. समस्थायिकत्वा बदलचे एरिची संकल्पना
 3. प्रस्तर भंगाचे प्रकार
 4. ज्वालामुखीय भूमी स्वरूपे

Seat No.	
----------	--

**M.A. / M.Sc. (Geography) (Semester – I)(CBCS) (New)Examination, 2017
CLIMATOLOGY –I**

Day & Date: Thursday, 20-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 10.30 AM to 01.00 PM

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
 2) *All questions Carry equal marks*
 3) *Use of stencils is allowed.*
 4) *Draw neat and labeled maps and diagrams wherever necessary*

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the bracket. 07

- 1) The Lower layer to the atmosphere situated near the earth surface is called _____
 - a) Troposphere
 - b) Ionosphere
 - c) Exosphere
 - d) Stratosphere
- 2) The Average atmospheric pressure at sea level is _____ millibar
 - a) 1003.2
 - b) 1033.2
 - c) 1043.2
 - d) 1013.2
- 3) When pressure gradient and coriolis force are at balance, the resultant winds are _____
 - a) Foehn
 - b) Chinook
 - c) Geostrophic
 - d) Monsoon
- 4) Relative humidity = $\frac{\text{Absolute humidity}}{?} \times 100$
 - a) Volume to water vapour
 - b) Weight of air
 - c) Humidity capacity
 - d) Weight moisture
- 5) The Westerlies blowing at about 40° Latitude in southern hemisphere are called as _____
 - a) Sea breezes
 - b) Roaring forties
 - c) Furious fifties
 - d) Land breezes
- 6) The extensive tropical cyclone in Atlantic ocean west indies islands group are called as _____
 - a) Tornado
 - b) Hurricane
 - c) Typhoon
 - d) Willey – willies
- 7) Khamsin, Harmattern, Samoon, Zonda etc are local __winds.
 - a) Cold
 - b) Humid
 - c) Hot
 - d) None of these

B) Answer the above following question in one sentence only: 07

- 1) What is mean by normal lapse rate?
- 2) What is Furious fifties?
- 3) State Ferrrel's Low
- 4) What is the mean by Daily range of Temperature
- 5) State the types of Humidity.
- 6) What is mean by Land breeze?
- 7) What is mean by Heat budget of the earth?

Q.2 State various types of winds and explain in details the planetary wind. 14

Q.3 Describe the composition and structure of the atmosphere

OR

Describe the process of clouds and explain by classifying the according to their height.

Q.4 Write short answers for the following questions (any two): 14

- 1) Explain the classification of fronts with diagram
- 2) Describe the process of condensation and explain its various types.
- 3) What is Air mass and explain the classification of Airmass
- 4) Describe the types of Rainfall with diagram

Q.5 Write short answers for the following questions (any two): 14

- 1) Indian monsoon
- 2) Describe cold local winds on the globe.
- 3) Polar Front Theory
- 4) Tornado

(मराठी रूपांतर)

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
 3) आवश्यक तेथे आकृत्या व नकाशे काढा.
 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवाणगी आहे.

- प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा. 07
- भूपृष्ठालगत असलेल्या वातावरणाच्या खालच्या थरास ——— म्हणतात.
 अ. तपांबर ब. दलांबर क. बाह्यांबर ड. स्थितांबर
 - समुद्रसपाटीवर सर्वसाधारण हवेचा भार ——— मिलीबार असतो.
 अ. 1003.2 ब. 1033.2 क. 1043.2 ड. 1013.2
 - जेव्हा वायुभाराचा उतार आणि कोरी ऑलीस बल संतुलित असतात तेव्हा ——— वाऱ्यांची निर्मिती होते.
 अ. फॉन ब. चिन्कू क. भू-आवर्ती ड.मान्सून
- सापेक्ष आर्द्रता = $\frac{\text{निरपेक्ष आर्द्रता}}{\text{?}} \times 100$
- अ. बाष्पाचे आकारमान ब. हवेचे वजन
 क. बाष्पाधारण क्षमता ड. बाष्पाचे वजन
 - द.गोलार्धात 40° अक्षवृत्ताच्या दरम्यान वाहणाऱ्या पश्चिमी वाऱ्यांना ——— म्हणतात.
 अ. खारे वारे ब. गरजणारे चाळीस
 क. खवळलेले पन्नास ड. मतलई वारे
 - अटलांटिक महासागरामध्ये वेस्ट इंजिन बेटाच्या समुहाला उष्ण कटीबंधीय विशाल चक्रीवादळांना ——— म्हणतात.
 अ. टोरनॅडो ब. हरिकेन क. टायफून ड. विली-विलिस
 - खामसीन,हरमॅटन, सॅमून, झोंडा इ. स्थानिक ——— वारे आहेत.
 अ. थंड ब. बाष्पयुक्त क. उष्ण ड. वरिलपैकी काहीही नाही

ब. खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

1. सामान्य व्हास दर म्हणजे काय?
2. खवळलेले पन्नास काय आहे?
3. फेरलचा नियम सांगा.
4. दैनिक तापमान कक्षा म्हणजे काय?
5. आर्द्रतेचे प्रकार सांगा.
6. मतलई वारे म्हणजे काय?
7. पृथ्वीचे उष्णतेचे संतुलन/अंदाजपत्रक म्हणजे काय?

प्र.2 वाऱ्यांचे वर्गीकरण करून ग्रहीय वाऱ्यांचे सविस्तर वर्णन करा.

14

प्र.3 वातावरणाचे घटक व रचना यांचे वर्णन करा.

14

किंवा

मेघांच्या निर्मितीची प्रक्रिया सांगून उंचीनुसार वर्गीकरण करून त्यांचे वर्णन करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

14

1. आघाडी/सीमांचे वर्गीकरण आकृतीसह स्पष्ट करा.
2. सांद्रीभवनाची प्रक्रिया वर्णन करून सांद्रीभवनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
3. वायुराशी म्हणजे काय? वायुराशीचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
4. पर्जन्याचे प्रकार आकृतीसह वर्णन करा.

प्र.5 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

14

1. भारतीय मान्सून
2. पृथ्वीवरील थंड स्थानिक वारे
3. ध्रुवीय सीमा/आघाडी सिध्दांत
4. टोरनॅडो

Seat No.	
----------	--

**M.A. / M.Sc. (Geography) (Semester – I) (New) (CBCS)
Examination, 2017**

OCEANOGRAPHY & GEOHYDROLOGY

Day & Date: Saturday, 22-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 10.30 AM to 01.00 PM

- N.B. :**
- 1) *All questions are compulsory.*
 - 2) *All questions Carry equal marks*
 - 3) *Use of stencils is allowed.*
 - 4) *Draw neat and labeled maps and diagrams wherever necessary*

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the bracket. 07

- 1) The flows from south to north along the western coast of Africa is known as
 - a) S. Atlantic
 - b) N. Atlantic
 - c) Canary
 - d) Benguela
- 2) Corals are found mainly in the _____ ocean & seas
 - a) Temperate
 - b) Tropical
 - c) Polar
 - d) None of these
- 3) The shallow stretch of ocean floor adjoining land is known as _____
 - a) Abyssal plain
 - b) Ocean deeps
 - c) Continental slope
 - d) Continental shelf
- 4) The word Terrigenous has been derived from _____ word
 - a) French
 - b) Greek
 - c) Latin
 - d) Spanish
- 5) _____ ocean ranks second in area among all the oceans
 - a) Pacific
 - b) Atlantic
 - c) Hindi
 - d) Arctic
- 6) Well-known Barmuda triangle is located in _____ ocean
 - a) Indian
 - b) Atlantic
 - c) Pacific
 - d) Antarctic
- 7) The maximum temperature of the ocean is at their _____
 - a) Coast
 - b) Bottom
 - c) Surface
 - d) Middle

B) Fill in the blanks 07

- 1) _____ is a science that deals with the character, source and mode of occurrence of underground water
- 2) The main characteristic of good Aquifer is its _____
- 3) On an average salinity _____ form equator towards poles
- 4) Lagoons are associated with _____
- 5) _____ fishes contributes 90% share of total world catch of fishes

- 6) The direction of current changes seasonally in _____ ocean
- 7) Long narrow and very deep valleys or tranches located on continental shelves and slopes are called _____

Q.2 Give a detailed account of oceanic currents in Atlantic ocean **14**

Q.3 Describe in brief factors affecting on salinity on salinity of ocean **14**

OR

comment on surface and sub-surface water resources

Q.4 Write answers in brief (any two): **14**

- 1) What are the oceanic landscape?
- 2) Describe in brief factors affecting on temperature of ocean
- 3) What is zone of Aeration?
- 4) Describe in brief any two currents in pacific ocean

Q.5 Write short notes on (any two): **14**

- 1) Ocean deeps
- 2) Aquifers
- 3) Oceanic food resources
- 4) Oceanic Temperature

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.

- प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: 07
1. आफ्रिकेच्या प. किनाऱ्यावरिल दक्षिणेकडून उत्तरेकडे वाहणारा प्रवाह ----
या नावाने ओळखला जातो.
अ. द. अटलांटिक ब. उ. अटलांटिक क. कॅनरी ड. बॅंग्वेल्ला
 2. सागराच्या ---- भागातच प्रामुख्याने प्रवाळे खडक आढळतात.
अ. समशितोष्ण कटीबंधीय ब. उष्ण कटिबंधीय
क. ध्रुवीय ड. यापैकी नाही
 3. भूमी खंडालगतचे उथळे सागरी तळ ---- म्हणून ओळखले जाते.
अ. अॅबॅसल फ्रेन ब. सागरी गर्ता क. खंडांत उतार ड. समुद्रबुड जमीन
 4. टेरेजिनस हा शब्द ---- या भाषेतून आला आहे.
अ. फ्रेंच ब. ग्रीक क. लॅटीन ड. स्पॅनीश
 5. क्षेत्रफळाबाबत ---- महासागराचा दुसरा क्रम लागतो.
अ. पॅसीफीक ब. अटलांटिक क. हिंदी ड. आर्क्टिक
 6. जगप्रसिध्द बर्म्युडा ट्रॅंगल ---- महासागरात वसला आहे.
अ. हिंदी ब. अटलांटिक क. पॅसीफीक ड. अंटार्क्टिका
 7. महासागराच्या ---- भागात जास्तीत जास्त तापमान आढळते.
अ. किनाऱ्याच्या ब. तळभाग क. पृष्ठ ड. मध्य
- ब. गाळलेल्या जागा भरा. 07
1. ---- हे असे शास्त्र आहे की ज्याचा संबंध भूगर्भीय पाण्याच्या वैशिष्ट्य व स्त्रोताशी आहे.
 2. अॅक्वीफरचे मुख्य वैशिष्ट्य म्हणजे त्याची ---- होय.
 3. सागर जलाची क्षारता सामान्यपणे विषुवृत्ताकडून ध्रुवाकडे ----.
 4. लॅगुन्स हे ---- शी संबंधीत आहेत.
 5. जागतिक मासेमारीत ---- माशांचा सहभाग 90% आहे.
 6. ---- महासागरात सीझन नुसार सागरी प्रवाहाची दिशा बदलते.
 7. समुद्रबुड जमीन व खंडान्स उतारावरील लांब अरुंद व खोल दऱ्यांना ---- म्हणतात.
- प्र.2 अटलांटिक महासागरातील सागरी प्रवाहाचा सविस्तर वृत्तांत द्या. 14

- प्र.3 सागरजलाच्या क्षारतेवर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा. 14
किंवा
भूपृष्ठीय व उपपृष्ठीय जल संसाधनाची चर्चा करा.
- प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) 14
1. सागरी तळांवरील भूदृष्ये कोणती?
2. सागरजलाच्या तापमानावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा.
3. एरिएशन विभाग म्हणजे काय?
4. पॅसीफीक महासागरातील कोणत्याही दोन प्रवाहाची माहिती द्या.
- प्र.5 टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) 14
1. सागरी गर्ता (खळगे)
2. अक्वीफर्स
3. सागरीय अन्न संसाधने
4. सागरीय तापमान

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. (Geography) (Semester – I) (New) (CBCS) Examination, 2017
ECONOMIC GEOGRAPHY

Day & Date: Tuesday, 25-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 10.30 AM to 01.00 PM

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
 2) *All questions Carry equal marks.*
 3) *Use of stencils is allowed.*
 4) *Draw neat and labeled maps and diagrams wherever necessary.*

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the bracket. 07

- 1) OPEC trade organization comprised of _____ nations.
 a) 4 b) 5 c) 6 d) 7
- 2) _____ refers to the movement of commodities and people from one place to another place.
 a) Market b) Transport c) Industry d) Trade
- 3) A Weber used the locational _____ for the theory of Industrial Location.
 a) Circle b) Trangle c) Square d) Hexagon
- 4) European common market established in _____.
 a) 1954 b) 1955 c) 1956 d) 1957
- 5) Dynamic technology is used in _____ economic activities.
 a) Primary b) Secondary
 c) Tertiary d) Quaternary
- 6) Main coal field of ____ in Ruhr river basin.
 a) Britan b) Japan c) India d) West Jarmani
- 7) _____ is not a types of coal.
 a) Limonite b) anthracite
 c) bituminous d) peat

B) Fill in the Blanks 07

- 1) _____ is known as a Father of Economic Geography.
- 2) Quartenary activities are _____ Based activities.
- 3) In 1909 _____ introduced a Famous theory of Industryal location.
- 4) _____ is high grade coal resource.
- 5) If value of exported goods is less than imported goods then trade is called _____ trade.
- 6) GATT stand for _____.

7) Alexander I.M wrote a book entitled _____.

Q.2 Explain the detail the industrial location theory of Alfred Weber. **14**

Q.3 Discuss in detail the Approaches in Economic Geography.

OR

Give an account of world trade after world war second.

Q.4 Write short answers for the following questions (any two): **14**

- 1) Give a brief account of cold distribution in U.S.A.
- 2) Discuss the renewable of cold non renewable resource.
- 3) Describe the distribution of coal in India.
- 4) Describe the nature and scope of Economic Geography.

Q.5 Write short answers for the following questions (any two): **14**

- 1) Territorial production complex
- 2) Objectives of OPEC
- 3) Transportation accessibility
- 4) Secondary economic activities

(मराठी रूपांतर)

सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: **14**

1. ओपेक ही संघटना सुरुवातीला ——— देशांनी मिळून बनवली.
अ. 4 ब. 5 क. 6 ड. 7
2. वस्तू आणि लोक यांची एका ठिकाणावरून दुसऱ्या ठिकाणी होणारी हालचाल म्हणजे ——— होय.
अ. बाजार ब. वाहतूक क. उदयोग ड. व्यापार
3. वेबर यांनी उदयोगधंद्याच्या स्थानीकरणाचा सिध्दांत मांडतांना स्थायीकरणाचे ——— वापरले.
अ. वर्तूळ ब. त्रिकोण क. चौरस ड. षटकोन
4. युरोपचा आर्थिक समाज या व्यापारी संघटनेची स्थापना ——— मध्ये झाली.
अ. 1954 ब. 1955 क. 1956 ड. 1957
5. ——— आर्थिक व्यवसायामध्ये गतीमान तंत्रज्ञानाचा वापर केला जातो.

अ. प्राथमिक ब. द्वितीय क. तृतीय ड. चतुर्थ

6. — देशातील मुख्य कोळसा क्षेत्र—हूर नदी खोऱ्यात आहे.
अ. ब्रिटन ब. जपान क. भारत ड. पश्चिम जर्मनी
7. — हा दगडी कोळशाचा प्रकार नाही.
अ. लिमोनाईट ब. अँथ्रासाईट क. बिट्यूमिनस ड. पिट्स

ब. गाळलेल्या जागा भरा:

14

1. — यांना आर्थिक भूगोलाचे जनक असे म्हणतात.
2. चतुर्थ श्रेणीच्या आर्थिक क्रिया — आधारित आहेत.
3. 1909 मध्ये उदयोगधंद्याचा स्थानीकरण हा प्रसिध्द सिध्दांत — यांनी मांडला.
4. — हा उच्च दर्जाचा दगडी कोळसा आहे.
5. आयाती पेक्षा निर्यात केलेल्या मालाची किंमत कमी असल्यास त्या व्यापाराला — व्यापार म्हणतात.
6. GATT चे विस्तारीज रुप सांगा.
7. अँलेक्झांडर J.W. यांनी — या नावाचे पुस्तक लिहीले.

प्र.2 अल्फ्रेड वेबरच्या उदयोगधंद्याच्या स्थानीकरणाच्या सिध्दांत स्पष्ट करा. 14

प्र.3 आर्थिक भूगोलातील दृष्टीकोनांचे (अभ्यास पध्दती) सविस्तर वर्णन करा. 14
किंवा
दुसऱ्या जागतिक महायुध्दानंतरच्या जागतिक व्यापाराचा वृत्तांत द्या.

प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) 14
1. संयुक्त संस्थानातील दगडी कोळसाच्या वितरणाचा थोडक्यात वृत्तांत द्या.
2. पुनःनिर्मित होणारी व पुनःनिर्मित न होणाऱ्या साधन संपत्तीची चर्चा करा.
3. भारतातील दगडी कोळशाच्या वितरणाचे दर्शन करा.
4. आर्थिक भूगोलाचे स्वरुप व व्याप्तीचे वर्णन करा.

प्र.5 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) 14
1. प्रादेशिक उत्पादन संकुल Territorial Production Complexes
2. OPEC ची उध्दीष्टये
3. वाहतूक सुगमता
4. द्वितीय आर्थिक क्रिया

Seat No.	
----------	--

M.A. / M.Sc. (Semester – I) (Old) (CBCS) Examination, 2017

GEOGRAPHY

Geomorphology – I

Day & Date: Tuesday, 18-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 10.30 AM to 01.00 PM

- N.B. :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks
 - 3) Use of stencils is allowed.
 - 4) Draw neat diagrams wherever necessary

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the bracket. 07

- 1) Geomorphology is the branch of _____ Geography.
 - a) Physical
 - b) Human
 - c) Economic
 - d) Social
- 2) _____ stated that landscape is a function of structure, process and time.
 - a) Hutton
 - b) Dutton
 - c) Davis
 - d) Gilbert
- 3) Generally the density of the core of the Earth is _____ g cm⁻³
 - a) 7
 - b) 9
 - c) 11
 - d) 13
- 4) The word 'isostasy' is derived from a _____ word 'isostasios'.
 - a) American
 - b) French
 - c) German
 - d) Roman
- 5) The weathering caused due to _____ activities is called as Anthropogenic weathering.
 - a) human
 - b) natural
 - c) animal
 - d) none of these
- 6) The Himalaya Mountain is _____ types of mountain.
 - a) volcanic
 - b) folded
 - c) block
 - d) none of these
- 7) _____ waves of the Earthquake are most destructive.
 - a) primary
 - b) secondary
 - c) surface
 - d) none of these

B) Fill in the blanks: 07

- 1) _____ postulated the famous fundamental concept of Uniformitarianism.
- 2) _____ was the first geoscientist to use the term isostasy
- 3) The boundary between Mantle and core is called _____ discontinuity.
- 4) Geosynclines are generally bordered by _____ right masses.

- 5) The place of origin of an Earthquake is called _____
- 6) On the bases of periodicity of eruption, the volcanoes are classified into _____ category.
- 7) Hydration is a _____ type of weathering.

Q.2 Explain extrusive landforms produced by volcanic eruption. **14**

Q.3 A) Explain interior structure of the Earth with neat diagram. **14**

OR

B) Describe types of weathering.

Q.4 Write short answers of the following questions (any two): **14**

- 1) State the contribution of W. M. Davis in the development of Geomorphology.
- 2) Describe the development of Geomorphology in the ancient pond.
- 3) Explain concept of Isostasy of Airy.
- 4) State the distribution of Earthquake in the world.

Q.5 Write short notes on any two of the following: **14**

- 1) Contribution of Hutton in the development of Geomorphology
- 2) Types of fold
- 3) Mechanism of Geosynclines theory (stages)
- 4) Contribution of G.K Gilbert in the development of Geomorphology

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
 3) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे
 4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: 07

1. भूरूप शास्त्र ही ——— भूगोलाची शाखा आहे.
 अ. प्राकृतिक ब. मानवी क. आर्थिक ड. सामाजिक
2. भूरूप (लँडस्केप) हे रचना प्रक्रिया आणि काळ यांचे कार्य आहे असे ——— यांनी म्हटले आहे.
 अ. हटन ब. डटन क. डेव्हीस ड. गिलबर्ट
3. सामान्यपणे पृथ्वीच्या गाभ्याची घनता ——— सेमी⁻³ इतकी आहे.
 अ. 7 ब. 9 क. 11 ड. 13
4. 'आयसोस्टेशी' हा शब्द ——— शब्दापासून बनला आहे.
 अ. अमेरिकन ब. फ्रेंच क. जर्मन ड. रोमन
5. ——— क्रियामुळे होणाऱ्या विदारणास मानवनिर्मित (अँथ्रोपोजेनीक) विदारण म्हणतात.
 अ. मानवी ब. नैसर्गिक क. प्राणी ड. यापैकी नाही

6. हिमालय हा ——— प्रकारचा पर्वत आहे.
अ. ज्वालामुखी ब. घडी/वळी क. गट ड. यापैकी नाही

7. ——— भूकंपलहरी सर्वात जास्त विध्वंशक लहरी असतात.
अ. प्राथमिक ब. द्वितीय क. पृष्ठीय ड. यापैकी नाही

ब. गाळलेल्या जागा भरा. 07

1. 'युनीफॉरमीटारियानिझम ही प्रसिध्द मूलभूत संकल्पना ——— यांनी मांडली.
2. समस्थायित्व ही संज्ञा सर्व प्रथम ——— यांनी वापरली.
3. मध्यावरण व भागा यांच्या मधील सिमेली ——— विलगता म्हणतात.
4. सामान्यपणे भूसन्नतीला लागून ——— घट्ट (ताठ) प्रदेश असतात.
5. भूकंपनिर्मिती ज्या ठिकाणी होते त्यास ——— म्हणतात.
6. उद्रेकाच्या कालखंडावरून ज्वालामुखीचे वर्गीकरण ——— गटात केले जाते.
7. 'हैड्रेशन' हे ——— प्रकारचे विदारण आहे.

प्र.2 ज्वालामुखीच्या उद्रेकातून निर्माण होणारी बहिर्गत भूमी स्वरुपे स्पष्ट करा. 14

प्र.3 **A)** सुबक आकृतीसह पृथ्वीची अंतर्गत रचना स्पष्ट करा. 14
किंवा

B) विदारणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) 14

1. भुरुपशास्त्र विकासातील डब्ल्यु. एम. डेव्हीस यांचे योगदान सांगा.
2. प्राचीन कालखंडातील भूरुपशास्त्र विकासाचे वर्णन करा.
3. एरी यांचा समस्थायित्व संकल्पना स्पष्ट करा.
4. ज्वालामुखीचे जागतिक वितरण सांगा.

प्र.5 टिपा लिहा (कोणतेही दोन) 14

1. भुरुपशास्त्र विकासातील हटन यांचे योगदान
2. घडया किंवा वळयांचे प्रकार
3. भूसमती सिध्दांताची कार्यप्रणाली (टप्पे)
4. भूरुपशास्त्र विकासातील जे. के. गिलबर्ट यांचे योगदान

Seat No.	
----------	--

**M.A. / M.Sc. (Geography) (Semester – I) (CBCS) (Old) Examination,
2017**

CLIMATOLOGY – I

Day & Date: Thursday, 20-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 10.30 AM to 01.00 PM

- N.B. :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) All questions Carry equal marks
 - 3) Use of stencils is allowed.
 - 4) Draw neat and labeled maps and diagrams wherever necessary

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the bracket. 07

- 1) The heat acquired by water vapors is called as latent heat of ____
 - a) Sublimation
 - b) Evaporation
 - c) Condensation
 - d) Radiation
- 2) _____ gas constitutes about 20.94% of the total atmospheric volume.
 - a) Hydrogen
 - b) Carbon dioxide
 - c) Nitrogen
 - d) Oxygen
- 3) Coriolis force is produced by the _____
 - a) imbalanced atmospheric temperature
 - b) imbalanced atmospheric pressure
 - c) rotation of the earth
 - d) revolution of the earth
- 4) _____ zone lies between $66\frac{1}{2}^{\circ}$ N/S and N/S pole.
 - a) Temperate
 - b) Tropical
 - c) Frigid
 - d) Sub Tropical
- 5) The extensive tropical cyclones are called as _____ in USA.
 - a) Tornadoes
 - b) Typhoons
 - c) Sirocco
 - d) Hurricanes
- 6) Mistral, Bora, Blizzard etc. are local _____ winds.
 - a) Hot
 - b) Cold
 - c) Humid
 - d) Cyclonic
- 7) Relative Humidity = $\frac{?}{\text{Humidity Capacity}} \times 100$
 - a) Weight of moisture
 - b) Volume of Water Vapour
 - c) Absolute Humidity
 - d) Volume of air

B) Answer the above following question in one sentence only 07

- 1) State the full form of I.T.C.
- 2) What is Doldrum?
- 3) Define Isobar

- 4) What is Tornado?
- 5) What is mean by frontogenesis?
- 6) Who propounded the thermal concept of origin of monsoon?
- 7) State Ferrel's Law

Q.2 Describe the composition and structure of atmosphere. **14**

Q.3 Write an essay an 'Indian monsoon'. **14**

OR

Give the detailed account of horizontal distribution of temperature over globe.

Q.4 Write short answers for the following questions (any two): **14**

- 1) Describe planetary winds in detail.
- 2) Give the detailed account of heat budget of the earth
- 3) Describe various types of rainfall.
- 4) Classify the clouds account to their height.

Q.5 Write short answers for the following questions (any two): **14**

- 1) Types of air masse
- 2) Land and sea breezes
- 3) Instability of atmosphere
- 4) Polar Front Theory

(मराठी रूपांतर)

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
 5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: 07

1. बाष्पाकडून ग्रहण केलेल्या उष्णतेला ---- सुप्त उष्णता म्हणतात.
 अ. संप्लवनाची ब. बाष्पीभवनाची क. सांद्रिभवनाची ड. किरणोत्सर्गी
2. वातावरणात ---- वायुचे प्रमाण 20.94% आहे.
 अ. कार्बनडाय ऑक्साईड क. नायट्रोजन ड. ऑक्सिजन हायड्रोजन
3. कोरी ऑलीस प्रेरणा ---- मुळे निर्माण होते.
 अ. वातावरणातील तापमानाच्या असंतुलनामुळे
 ब. वातावरणातील वायुभाराच्या असंतुलनामुळे
 क. पृथ्वीच्या परिवलनामुळे
 ड. पृथ्वीच्या परिभ्रमणामुळे
4. $66\frac{1}{2}$ उ./द. ते उ./द. ध्रुव या दरम्यान ---- कटीबंध आढळतो.
 अ. समशितोष्ण ब. उष्ण क. शीत ड. उपउष्ण
5. संयुक्त संस्थानातील विशाल उष्ण कटीबंधीय चक्रीवादळांना ---- म्हणतात.
 अ. टॉरनॅडो ब. टायफून क. सिरोक्को ड. हरिकेन
6. मिस्ट्रल, बोरा, ब्लिझार्ड इ. ---- स्थानिक वारे आहेत.
 अ. उष्ण ब. थंड क. आर्द्र ड. चक्रवाती
7. सापेक्ष आर्द्रता = $\frac{\text{बाष्पधारण क्षमता}}{\text{बाष्पधारण क्षमता}} \times 100$

- अ. बाष्पाचे वजन ब. बाष्पाचे आकारमान
 क. निरपेक्ष आर्द्रता ड. वायुचे आकारमान

- ब. खालील प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा.
1. I.T.C. चे पूर्ण रूप सांगा.
 2. डोलड्रम काय आहे?
 3. समभार रेषेची व्याख्या सांगा.
 4. टोरनेडो काय आहे?
 5. वायुराशी सीमेचा जन्म म्हणजे काय?
 6. मान्सूनचा निर्मितीची औष्णिक संकल्पना कोणी मांडली?
 7. फेरलचा नियम सांगा.

- प्र.2 वातावरणाचे घटक व रचना यांचे वर्णन करा. 14
- प्र.3 'भारतीय मान्सून' यावर निबंध लिहा. 14
- किंवा
- पृथ्वीवरील तापमानाचे क्षितीजसमांतर वितरण स्पष्ट करा.
- प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) 14
1. गृहिय वाऱ्यांचे सविस्तर वर्णन करा.
 2. पृथ्वीच्या औष्णिक संतुलनाचा सविस्तर आढावा घ्या.
 3. पर्जन्याचे विविध प्रकार वर्णन करा.
 4. उंचीनुसार मेघांचे वर्गीकरण करा.
- प्र.5 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) 14
1. वायुराशींचे प्रकार
 2. खारे वारे व मतलाई वारे
 3. वातावरणाची अस्थिरता
 4. ध्रुवीय वायुराशी सिध्दांत

Seat No.	
----------	--

**M.A. / M.Sc. (Geography) (Semester – I) (Old) (CBCS)
Examination, 2017**

OCEANOGRAPHY & GEOHYDROLOGY

Day & Date: Saturday, 22-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 10.30 AM to 01.00 PM

- N.B. :**
- 1) *All questions are compulsory.*
 - 2) *All questions carry equal (14) marks*
 - 3) *Use of map stencils is allowed.*
 - 4) *Draw neat and labeled maps and diagrams wherever necessary*

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the bracket. 07

- 1) Hypsographic curve represents the _____ and altitude over the land and ocean floor.
 - a) Depth
 - b) Shape
 - c) Area
 - d) Width
- 2) Labrador cold current has its origin in _____ ocean
 - a) N. Pacific
 - b) S. Pacific
 - c) N. Atlantic
 - d) S. Atlantic
- 3) _____ is the deepest trench located in the N. Pacific ocean
 - a) Mariana
 - b) Sunda
 - c) Tonga
 - d) Romanche
- 4) Highest salinity is found in _____ sea
 - a) Black
 - b) Red
 - c) Arabian
 - d) Dead
- 5) The most abundant element in sea water is _____
 - a) Chlorine
 - b) Sodium
 - c) Sulphur
 - d) Magnesium
- 6) The Great Barrier Reef is found _____
 - a) In the temperate region
 - b) Close to the Australian coast
 - c) Close to Greenland coast
 - d) In the Arabian sea
- 7) _____ theory of coral reef was presented by Darwin and Dana.
 - a) Subsidence
 - b) Non- subsidence
 - c) Glacial control
 - d) Atoll

B) Answer the above following questions in one sentence only 07

- 1) Define hydrological cycle
- 2) State average depth (in fathoms) of continental shelf
- 3) What do you mean by evapotranspiration?
- 4) Which reef is directly attached to the shore of an island or continent?
- 5) Which current in Pacific Ocean affects Indian monsoon?
- 6) What do you mean by Biogenous Ocean deposits?
- 7) Define Oceanography

Q.2 Write an essay on 'Water Resources? **14**

Q.3 Describe various types of coral reefs.

OR

Divide ocean floor into different parts and describe them with the help of diagrams and suitable examples.

Q.4 Answer the following questions (any two): **14**

- 1) State importance of oceans as food resource
- 2) Describe ocean currents in North Pacific Ocean
- 3) State various measures of conservation of water resources
- 4) Describe spring and neap tides

Q.5 Write short notes (any two): **14**

- 1) Horizontal Distribution of ocean water temperature
- 2) El Niño and La Niña
- 3) Ocean Deposits
- 4) Water Pollution

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.

- प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: 07
1. क्षेत्रोन्नती आलेखाद्वारे जमीनीचा पृष्ठभाग व सागरी तळ यांचे ——— व उंची दर्शविली जाते.
अ. खोली ब. आकार क. क्षेत्रफळ ड. रुंदी
 2. लॅब्रेडर शीत प्रवाहाची निर्मिती ——— महासागरातून होते.
अ. उत्तर पॅसिफीक ब. दक्षिण पॅसिफीक
क. उत्तर अटलांटिक ड. दक्षिण अटलांटिक
 - 3- उत्तर पॅसिफीक महासागरात ——— ही सर्वात खोल गर्ता आढळते.
अ. मरियाना ब. सुंदा क. टोंगा ड. रोमांचे
 4. ——— समुद्राची क्षारता सर्वाधिक आढळते.
अ. काळया ब. तांबडया क. अरबी ड. मृत
 5. सागरी जलात विपूल प्रमाणात आढळणारा घटक म्हणजे ——— होय.
अ. क्लोरीन ब. सोडीयम क. गंधक ड. मॅग्नेशियम
 6. ग्रेट बॅरियर रीफ ——— आढळते.
अ. समशितोष्ण कटीबंधात ब. ऑस्ट्रेलियाच्या किनाऱ्याजवळ
क. ग्रीनलंडच्या किनाऱ्याजवळ ड. अरबी समुद्रात
 7. प्रवाळ कटक चा ——— हा सिद्धांत डार्विन आणि डाना यांनी मांडला होता.
अ. सबसीडन्स ब. नॉन-सबसीडन्स क. ग्लासीयल कंट्रोल ड. एटॉल
- ब. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 07
1. जलचक्राची व्याख्या लिहा.
 2. भूखड मंचाची सरासरी खोली (फॅदममध्ये) सांगा.
 3. Evapotranspiration म्हणजे काय?
 4. एखाद्या बेटाच्या किंवा खंडाच्या किनाऱ्याशी जोडून असलेली प्रवाळ भिंत कोणती?
 5. पॅसिफीक महासागरातील कोणत्या प्रवाहाचा भारतीय मान्सूनवर परिणाम होतो?
 6. जैविक सागरी निक्षेपण म्हणजे काय?
 7. सागरशास्त्राची व्याख्या लिहा.
- प्र.2 'जलसंपदा' यावर निबंध लिहा. 14

- प्र.3 विविध प्रकारच्या प्रवाळ भिंतीचे वर्णन करा. 14
किंवा
सागरतळ रचनेचे विविध विभाग पाडून त्यांचे आकृत्या व योग्य उदाहरणासह वर्णन करा.
- प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 14
1. अन्नसंपदा म्हणून सागराचे महत्त्व विशद करा.
2. उत्तर पॅसिफीक महासागरातील प्रवाहांचे वर्णन करा.
3. जलसंपदा संवर्धनाचे विविध उपाय सांगा.
4. उधानाची व भांगाची भरती वर्णन करा.
- प्र.5 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 14
1. सागरजलाच्या तापमानाचे क्षितीजसमांतर वितरण
2. अल निनो आणि ला निना
3. सागरी निक्षेप
4. जल प्रदूषण

Seat No.	
----------	--

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester – I) (Old) (CBCS) Examination, 2017
ECONOMIC GEOGRAPHY**

Day & Date: Tuesday, 25-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 10:30 AM to 01.00 PM

- N.B. :**
- 1) *All questions are compulsory.*
 - 2) *All questions carry equal marks.*
 - 3) *Use of stencil is allowed.*
 - 4) *Draw neat relabeled diagrams wherever necessary.*

Q.1 A) Complete the following sentences by choosing correct alternative which are given below: 07

- 1) _____ geography is a sub branch of human geography.
a) Economic b) Climatology c) Bio d) None of these
- 2) The concept of Quaternary activities first time put forward by _____.
a) A. Weber b) Jin Gotman c) A. Losch d) None of these
- 3) _____ is the leading importer of iron ore in world.
a) Japan b) India
c) Shri-Lanka d) None of these
- 4) Alfred Weber belonged to _____ country.
a) Sweden b) Germany
c) France d) None of these
- 5) _____ Industry is not based on agriculture.
a) Cement b) Sugar
c) Cotton textile d) None of these
- 6) Solar energy is _____ type of energy resource.
a) Renewable b) Non- renewable
c) Imported d) None of these
- 7) W.T.O. stands for _____.
a) World Trade organization
b) World Traffic organization
c) World Training organization
d) None of these

B) Fill in the blanks

07

- 1) Lumbering is _____ type of economic activity of men.

- 2) Transport and _____ are inseparable linked together.
- 3) _____ has known as a founder of economic geography.
- 4) _____ organization is related to petroleum export.
- 5) For _____ type of human activity much education and training is required.
- 6) The largest share of _____ is mined in the Appalachian
- 7) If value of exported goods and imported goods is equal than that trade called _____ trade.

Q.2 What is economic geography? Explain its nature and scope. **14**

Q.3 A) Give the different types of coal and explain distribution and production in the world. **14**

OR

B) Discuss the world trade during post world war second.

Q.4 Answer the following question (any two) **14**

- 1) Explain in brief the primary economic activities of man.
- 2) What is Renewable and non-renewable resource?
- 3) Discuss in brief the Weber industrial location theory.
- 4) Give the brief account of mineral oil distribution in India.

Q.5 Write short notes (any two) **14**

- 1) Energy crisis
- 2) Transportation connectivity
- 3) Secondary economic activity.
- 4) OPEC.

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
 5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.*

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: **07**

1. ——— भूगोल ही मानवी भूगोलाची उपशाखा आहे.
 अ. आर्थिक ब. हवामान क. जैव ड. यापैकी नाही
2. चतुर्थक आर्थिक व्यवसायाची कल्पना प्रथम ——— यांनी स्पष्ट केली.
 अ. वेबर ब. जीन गॉटमन क. लॉश्च ड. यापैकी नाही
3. ——— हा देश लोहारमधील आयातीमध्ये आघाडीवर आहे.
 अ. जपान ब. भारत क. श्रीलंका ड. यापैकी नाही

4. अल्फ्रेड वेबर हे ——— देशातील होते.
अ. स्विडन ब. जर्मनी क. फ्रान्स ड. यापैकी नाही
5. ——— हा व्यवसाय शेतीवर आधारित नाही.
अ. सिमेंट ब. साखर क. सुतीवस्त्र ड. यापैकी नाही
6. सौर शक्ति हे ——— प्रकारचे शक्ति साधन आहे.
अ. पूनः निर्मितीक्षम ब. निर्मिती करता न येणारे
क. आयात ड. यापैकी नाही
7. डब्लू.टी.ओ.चे ——— असे विस्तारित रुपांतरण आहे.
अ. आंतरराष्ट्रीय व्यापार संघटन ब. आंतरराष्ट्रीय वस्तुक संघटन
क. आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षण संघटन ड. यापैकी नाही

ब. गाळलेल्या जागा भरा.

07

1. लाकूड तोड ——— प्रकारचा मानवी आर्थिक व्यवसाय आहे.
2. वाहतूक आणि ——— यांना एकमेकापासून वेगळे करता येत नाहीत.
3. ——— यांना आर्थिक भूगोलाचे जनक म्हणतात.
4. ——— ही संघटना पेट्रोलियम निर्यातीशी निगडीत आहे.
5. ——— प्रकारच्या मानवी उपयोगिता अधिक शिक्षण व प्रशिक्षणाची गरज असते.
6. यु.एस.ए. मधील ——— उत्पादनाचा मोठा हिस्सा आपले शिक्षण खाणी मधून मिळते.
7. जेव्हा निर्यात मूल्य व आयात मूल्य सारखे असते अशा व्यापाराला ——— व्यापार म्हणतात.

प्र.2 आर्थिक भूगोल म्हणजे काय ते सांगून आर्थिक भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा. **14**

प्र.3 दगडी कोळशाचे प्रकार सांगून दगडी कोळशाचे जागतिक वितरण व उत्पादन स्पष्ट करा. **14**

किंवा

दुसऱ्या महायुध्दानंतरच्या आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे वर्णन करा.

प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) **14**

1. मानवाच्या प्राथमिक उद्योगाचे वर्णन करा.
2. पूनःनिर्मित व अपूनःनिर्मित साधनसंपत्ती म्हणजे काय?
3. वेबरच्या उद्योग स्थानिकीकरण सिध्दांताचे वर्णन करा.
4. भारतातील खनिज तेलाच्या थोडक्यात वृत्तांत द्या.

प्र.5 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) **14**

1. कर्जा संकट
2. वाहतूक सुलभता (सुगमता)
3. दुय्यम आर्थिक व्यवसाय
4. ओपेक

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc.(Semester – II) (New) (CBCS) Examination, 2017
GEOGRAPHY
GEOMORPHOLOGY – II

Day & Date: Wednesday, 19-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 10.30 AM to 01.00 PM

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
 2) *Draw neat diagrams wherever necessary.*
 3) *Use of stencils is allowed.*
 4) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the bracket and Fill in the blanks. 07

- 1) The Pacific Ocean occupies almost _____ part of the entire surface.
 a) 1/4 b) 1/3 c) 1/2 d) 1/7
- 2) _____ element of hill slope represents wall like slope.
 a) Free face b) Rectilinear c) Concave d) convex
- 3) Divergent plates are also known as _____ plates.
 a) Constructive b) Conservative
 c) Destructive d) Straight
- 4) Yardangs are formed by erosional work of _____.
 a) Aeolian b) Glacier c) Marine d) Rever
- 5) The concept of slope development was presented by _____ in 1942.
 a) W. M. Davis b) W. Penck
 c) A. Wood d) King
- 6) Hanging valley are formed due to erosional work of _____.
 a) Aeolian b) Glacier c) River d) Marina
- 7) _____ Geomorphology is concerned with applying geomorphic experience to the solution of problem.
 a) Applied b) Recent c) Hazard d) Ancient

B) Fill in the blanks: 07

- 1) Pangaea huge landmass was surrounded by _____ ocean.
- 2) 'U' shaped valley is _____ landform.
- 3) Deltas are developed in the _____ stage of river.
- 4) The Concept of Cycle of erosion was propounded by _____
- 5) Inselberg are the landform by erosional work of _____.

- 6) Natural embankment along the bank of lower course of Missisipi in U. S. A. is called _____
7) Tsunami is a Natural hazard occur in _____ region.

Q.2 Explain with the help of diagram the erosional and depositional work of Glacial landforms. **14**

Q.3 A) Describe the Plate Tectonic Theory. **14**
OR
B) Explain the view of Penck on Slope development.

Q.4 Write short answers for the following questions (any two): **14**
1) State the Concept of A. Wood Slope development.
2) Explain the depositional work of River.
3) Explain the Characteristics of Continent and oceans.
4) Describe the Recent Trends in Geomorphology.

Q.5 Write short Notes (any two): **14**
1) Wegner's Continental drift theory.
2) Branches of Applied Geomorphology.
3) Erosional work of Sea-Waves.
4) Sand Dunes.

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

- प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: **07**
1. पॅसिफीक महासागराने पृथ्वीचा ——— पृष्ठभाग व्यापला आहे.
अ. 1/4 ब. 1/3 क. 1/2 ड. 1/7
2. ——— टेकडीच्या उताराचा घटक भिंतीसारख्या उताराचे प्रतिनिधीत्व करतो.
अ. उभीकडा ब. एकरेषीय क. अंतरवक्र ड. बहिर्वर्क
3. एकमेकांपासून विरुद्ध दिशेला सरकणाऱ्या भूमंचाला ——— भूमंच म्हणतात.
अ. रचनात्मक ब. संधारक क. संहारक ड. सरळ
4. ——— च्या खनन कार्यामुळे 'यारदांग' ची निर्मिती होते.
अ. वारा ब. हिमनदी क. समुद्र ड. नदी
5. 1942 मध्ये ——— यांनी 'उतार विकास' संकल्पना मांडली.

- अ. डब्लू.एम.डेव्हीस ब. डब्लू.पेंक क. ए.वुड. ड. किंग
6. लॉंबती दरीची निर्मिती ——— च्या खनन कार्यामुळे होते.
अ. वारा ब. हिमनदी क. नदी ड. समुद्र
7. ——— या संबंधी हे भुरूप शास्त्र समस्या निराकरणासाठी भुरूप शास्त्रीय अनुभवाचा आहे.
अ. उपयोजित ब. आधुनिक क. आपत्ती ड. प्राचीन
- ब. गाळलेल्या जागा भरा. 07
1. पॅजीय हा भूखंड ——— या महासागराने वेढलेला होता.
 2. 'यु' आकाराची दरी ——— प्रकाराचे भूमीस्वरूप आहे.
 3. त्रिभूज प्रदेशाची निर्मिती नदीच्या ——— आवस्थेत होते.
 4. 'अपक्षय चक्र' ही संकल्पना ——— यांनी मांडली.
 5. ——— च्या खनन कार्यामुळे 'व्दीपगिरी' ची निर्मिती होते.
 6. यु.एस.ए.मधील मिसिसिपी नदीच्या अंतीम टप्प्यात पात्राकडेला असलेल्या नैसर्गिक बांधाला ——— म्हणतात.
 7. त्सुनामी ही नैसर्गिक आपत्ती ——— या प्रदेशात आढळतो.
- प्र.2 हिमनदीच्या खनन व संचयन कार्यामुळे निर्माण होणारे भूआकार आकृतीच्या सहाय्याने स्पष्ट करा. 14
- प्र.3 भूमंच भूविवर्तनिका सिध्दांताचे वर्णन करा. 14
किंवा
- पेंक यांचे उतार विकास संबंधीचे विचार स्पष्ट करा.
- प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) 14
1. डतार विकासाबद्दलाचे ए.वुड यांचे संकल्पना सांगा.
 2. नदीचे संचयन कार्य स्पष्ट करा.
 3. भूखंड व महासागर यांचे वैशिष्टे स्पष्ट करा.
 4. भूरूप शास्त्रातील आधुनिक कल वर्णन करा.
- प्र.5 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) 14
1. वेगनरचा भूखंड वहन सिध्दांत
 2. उपयोजित भूरूपशास्त्राच्या शाखा
 3. सागरी लाटांचे खनन कार्य
 4. वालुकागिरी (वाळुच्या टेकड्या)

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. (Geography) (Semester – II)(New) (CBCS) Examination, 2017
CLIMATOLOGY-II

Day & Date: Friday, 21-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 10.30 AM to 01.00 PM

- N.B. :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Draw **neat** diagrams and maps **wherever** necessary.
 - 3) **Use** of map stencils is **allowed**.
 - 4) Figures to the **right** indicate **full** marks.

Q.1 A) Complete the following sentence by choosing correct alternative given below. 07

- 1) _____ Classification is based on the causes of climatic variation.
a) Empirical b) Genetic c) Observation d) Experimental
- 2) Koppen used _____ letter symbol to denote tropical humid climate.
a) Af b) Am c) Ar d) Ag
- 3) People working at elevation exceeding _____ km have to face many psychological problems.
a) 3 b) 10 c) 15 d) 20
- 4) In Taiga region the average temperature of the coldest month is _____
a) Above 0°C b) Below 0°C
c) Above 10°C d) Below 10°C
- 5) _____ Climatic classifications are based on potential evapotranspiration.
a) Trewartha's b) Koppen's
c) Thornthwaite's d) Randhawa's
- 6) _____ is the most valuable tree found in monsoon forest.
a) Mahagani b) Teak c) Pine d) Rosewood
- 7) _____ Climatology studies the relationship between human health and climate.
a) Medical b) Applied c) Physical d) Chemical

B) Fill in the blanks: 07

- 1) Climatic classifications are generally _____ types.
- 2) The local level climates are referred as _____ climates.
- 3) The dry period ended at about _____ B.C

- 4) Co₂ theory related to climatic change was developed by _____
- 5) Planning commission divided India into _____ agro Climate regions.
- 6) The centre of a large city constitute a _____
- 7) Human health and comfort are affected more by _____

Q.2 Describe the W. Koppen's Climatic classifications. **14**

Q.3 A) Define paleo climatology and describe the climatic changes during the geological past. **14**

OR

B) Write an essay on 'Global Warming',

Q.4 Answer the following questions in short (Any two): **14**

- 1) Explain the different types of drought.
- 2) Describe the clothing zone of the world.
- 3) Explain Agro climatic region of India.
- 4) Explain the recent climatic changes.

Q.5 Write short notes (any two): **14**

- 1) Urban climate and Heat Islands.
- 2) Irrigation Scheduling
- 3) Ozone depletion.
- 4) Climate and clothing

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) आवश्यक तेथे आकृत्या व नकाशे काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवाणगी आहे.*

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा. **07**

1. — वर्गीकरण हवामान बदलाच्या कारणावर अवलंबून आहे.
अ. अनुभवजन्य ब. जननिक क. निरीक्षण ड. प्रायोगिक
2. कोपेन यांनी — या अक्षराचा उष्ण कटिबंधीय हवामानासाठी उपयोग केला.
अ. ए.एफ. ब. ए.एम. क. ए.आर. ड. ए.जी.
3. — कि.मी.उंचीपेक्षा उंचावर काम करणाऱ्या लोकांना शरीर विज्ञान समस्यांना सामोरे जावे लागते.
अ. 3 ब. 10 क. 15 ड. 20

4. तैगा प्रदेशात थंड महिन्यातील सरासरी तापमान ---- इतके असते.
अ. 0° से पेक्षा जास्त ब. 0° से पेक्षा कमी
क. 10° से पेक्षा जास्त ड. 10° से पेक्षा जास्त
5. ---- चे हवामान वर्गीकरण बाष्पोत्सर्जन क्षमतेवर आधारित आहे.
अ. त्रिवार्थ ब. कोपेन क. थॉनथ्वेट ड. रंधवा
6. ---- हे मान्सून जंगलातील मौल्यवान वृक्ष आहे.
अ. महोगनी ब. सागवान क. पाईन ड. रोझवूड
7. ---- हवामानशास्त्र मानवी आरोग्य आणि हवामान यांच्यातील संबंधाचा अभ्यास करते.
अ. औषधी ब. उपयोजित क. प्राकृतिक ड. रासायनिक

ब. रिकाम्या जागा भरा.

07

1. हवामान वर्गीकरणाचे सर्वसामान्य ---- प्रकार आहेत.
2. स्थानिक प्रदेशातील हवामानास ---- हवामान म्हणतात.
3. कोरड्या कालावधीचा शेवट ख्रिस्तपूर्व ---- मध्ये झाला.
4. हवामान बदलाच्या संदर्भात कार्बनडाय ऑक्साईड सिध्दांत ---- यांनी विकसित केला आहे.
5. नियोजन आयोगाने भारताचे ---- कृषी हवामान विभागात विभागणी केलेली आहे.
6. मोठ्या शहरातील केंद्र फेरफटका म्हणजे ---- होय.
7. मानवी आरोग्य आणि समाधान हे ---- यावर अधिक परिणामकारक ठरते.

प्र.2 डब्ल्यू कोपेनचे हवामान वर्गीकरण वर्णन करा.

14

प्र.3 पुरा हवामानशास्त्र विशद करा आणि भूवैज्ञानिक भूतकाळातील हवामान बदलाची चर्चा करा.

14

थकंवा

जागतिक तापमान वृद्धी (ग्लोबल वार्मिंग) यावर निबंध लिहा.

प्र.4 खालिल प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

14

1. दुष्काळाचे विविध प्रकार वर्णन करा.
2. जागतिक वस्त्र विभाग वर्णन करा.
3. भारतीय कृषी हवामान प्रदेश स्पष्ट करा.
4. अलीकडील काळातील हवामान बदलाची माहिती लिहा.

प्र.5 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

14

1. नागरी हवामान व उष्ण बेटे / द्विप
2. जलसिंचन वेळापत्रक
3. ओझोन क्षय
4. हवामान आणि वस्त्र

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc.(Geography) (Semester – II)(New) (CBCS) Examination, 2017
POPULATION GEOGRAPHY

Day & Date: Monday, 24-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 10.30 AM to 01.00 PM

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
 2) *Draw neat diagrams wherever necessary.*
 3) *Use of stencils is allowed.*
 4) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1 A) Complete following sentences by choosing correct alternative. 07

- 1) The word census is derived from the _____ word censere.
 - a) Latin
 - b) French
 - c) German
 - d) British
- 2) _____ offered a tentative scheme of the content of population geography in 1953.
 - a) R. woods
 - b) J. I. Clarke
 - c) G.T. Trewartha
 - d) J. Grand
- 3) In hot deseret area the density of population is low due to _____ temperature
 - a) Low
 - b) Medium
 - c) High
 - d) Very high
- 4) Sex ratio in U.S.A. is expressed in terms of number of males per _____ females.
 - a) 100
 - b) 500
 - c) 1000
 - d) 10,000
- 5) _____ has given credit for defining the concept of optimum population.
 - a) Edwin Cannan
 - b) R. woods
 - c) J. I. Clarke
 - d) J. Grand
- 6) Adolescent sterility is a _____ determinant of fertility.
 - a) Psychological
 - b) Cultural
 - c) Social
 - d) Economical
- 7) According to Malthus theory agricultural produce increases in an _____ ratio.
 - a) Geometrical
 - b) Ari themetical
 - c) Statistical
 - d) None of these

B) Fill in the blanks:

07

- 1) In India, the first complete census of population was conducted in the year of _____.
- 2) In united kingdom a census is conducted at an interval of _____ years.
- 3) The polar regions are sparsely populated due to _____ temperature.
- 4) The cango basin _____ have low density of population deu to hat and wet climate.
- 5) According to Notes in there are _____ stage of demographic transition.
- 6) A man or women or a couple one who has not had a single chield is considered _____
- 7) _____ was the first developing country to adopt a bold population policy in 1951-52

Q.2 Explain the factors affecting the distribution of population. **14**

Q.3 A) Critically examine the Demographic Transition theory. **14**

OR

B) Explain Malthus theory of population growth in detail.

Q.4 Answer the following question in short: (Any two) **14**

- 1) Discuss the scope of population Geography.
- 2) Explain signification of population geography.
- 3) Describe factors affecting the fertility.
- 4) Explain concept of optimum population.

Q.5 Write short notes on any two of the following: (any two) **14**

- 1) Population census
- 2) Growth of world population
- 3) Population problem in India
- 4) Factors affecting the mortality

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: 07

1. 'सेन्सर' हा शब्द — भाषेतील 'सेन्सर' या शब्दापासून बनला आहे.
अ. लॅटीन ब. फ्रेंच क. जर्मन ड. ब्रिटीश
2. 1943 मध्ये लोकसंख्या भूगोलाच्या व्याप्तीचा प्रयोगात्मक आराखडा — यांनी मांडला.
अ. आर.वुडस् ब. जे.आय.क्लार्क क. जी.टी.मिवार्था ड. जे.ग्रॅंड
3. उष्ण वाळवंटी प्रदेशात — तापमानामुळे लोकसंख्येची घनता कमी आहे.
अ.कमी ब. मध्यम क. जास्त ड. अतिजास्त
4. यु.एस.ए. मध्ये लिंगप्रमाण हे दर — स्त्रियामागे पुरुषांच्या संख्येने व्यक्त केले जाते.
अ. 100 ब. 500 क. 1000 ड. 10,000
5. पर्याप्त लोकसंख्या संकल्पनेची व्याख्या करण्याचे क्षेत्र — यांना दिले जाते.
अ. इडवीन कॉनन ब. आर.वूडस् क. जे.आय.क्लार्क ड. जे.ग्रॅंड
6. किशोरवयीन वंदयत्व हे जननाचे — नियंत्रक आहे..
अ. शारिरीक ब. सांस्कृतिक क. सामाजिक ड. आर्थिक
7. माल्थस यांच्या सिध्दांतानुसार शेती उत्पादन — श्रेणीने वाढते.
अ. भूमीती ब. जणिती क. संख्याशास्त्रीय ड. यापैकी नाही

ब. गाळलेल्या जागा भरा. 07

1. भारतामध्ये पहिली पूर्ण जनगणना — साली केली.
2. युनायटेड किंग्डम मध्ये दर — वर्षानी जनगणना केली जाते.
3. — तापमानामुळे ध्रुवीय प्रदेशात लोकसंख्या विरळ आहे.
4. उष्ण आणि आर्द्र हवामानामुळे — मधील कांगो खोऱ्यात लोकसंख्येची घनता कमी आहे.
5. नोटेस्टाइन यांच्या मते लोकसंख्या संक्रमणाच्या — अवस्था आहे.
6. एखाद्या माणूस किंवा स्त्रि किंवा जोडपे की ज्याला एकही मुल नाही ते — मानले जाते.
7. — हा पहिला विकसनशील देश आहे की ज्याने 1951-52 मध्ये ठळक लोकसंख्या धोरणाचा अवलंब केला.

प्र.2 लोकसंख्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

14

- प्र.3 लोकसंख्या संक्रमण सिध्दांताचे टिकात्मक परिक्षण करा. 14
किंवा
माल्थस यांचा लोकसंख्या वाढ सिध्दांत सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 14
1. लोकसंख्या भूगोलाच्या व्याप्तीवर चर्चा करा.
2. लोकसंख्या भूगोलाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
3. जननावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा.
4. पर्याप्त लोकसंख्या संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.5 थोडक्यात उत्तरे लिहा.(कोणतेही दोन) 14
1. जणगणना
2. जागतिक लोकसंख्या वाढ
3. भारतातील लोकसंख्या समस्या
4. मृत्येतेवर परिणाम करणारे घटक

Seat No.	
----------	--

**M.A./M.Sc. (GEOGRAPHY)(Semester – II)
(Old) (CBCS) Examination, 2017
GEOMORPHOLOGY-II**

Day & Date: Wednesday, 19-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 10.30 AM to 01.00 PM

- N.B. :**
- 1) *All questions are compulsory.*
 - 2) *Draw neat diagrams wherever necessary.*
 - 3) *Use of stencils is allowed.*
 - 4) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the bracket: 07

- 1) The Pacific Ocean occupies almost _____ part of the entire surface.
 - a) $\frac{1}{4}$
 - b) $\frac{1}{3}$
 - c) $\frac{1}{2}$
- 2) The jig saw fit means the similarities between the coastlines and joining together of _____.
 - a) Australia and Asia
 - b) Africa and south America
 - c) N. America and Asia
- 3) When two plates parrallally pass one anther are called as _____ Plate margins.
 - a) Constructive
 - b) Conservative
 - c) Destructive
- 4) Drumlins are associated with _____ topography.
 - a) Aeolian
 - b) Glacier
 - c) Marine
- 5) Slope replacement theory was put forwarded by _____.
 - a) Davis
 - b) King
 - c) Penck
- 6) Landslides is a geomorphic hazard always occurs in _____ season.
 - a) Summer
 - b) Rainy
 - c) Cold
- 7) _____ Land from is formed by erosional work of wind.
 - a) Mushroom Rock
 - b) Sanddunes
 - c) Barkhan

B) Fill in the blanks:

07

- 1) _____ propounded theory of continental drift.
- 2) About 29.2 percent of the total surface area of the earth is covered by _____.
- 3) Vertical erosion of river occurs in _____ stage.
- 4) Stalgmities are unique features of _____ topography.
- 5) Hanging valley are formed by erosional work of _____.
- 6) The concept of slope development presented by _____ in 1942.

7) The term _____ was first used by Canadian geophysicist J. T. Wilson.

Q.2 Explain the erosional and depositional work of glacial landforms with the help of suitable diagram. **14**

Q.3 A) Explain the Wegners Continental drift theory. **14**

OR

B) Describe the concept of wood about slope development.

Q.4 Write Short answer for the following questions (any two): **14**

- 1) Characteristics of continents and ocean basins.
- 2) Explain the types of plate boundaries.
- 3) Describes the erosional work of wind.
- 4) Explain the view of L.C. King on slope development.

Q.5 Write short notes. (any two): **14**

- 1) Concept of Applied Geomorphology.
- 2) View of Davis about the slope
- 3) Erosional Land form of River.
- 4) Geomorphology & Natural Hazard Management.

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
5) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: **07**

1. पॅसिफिक महासागराने पृथ्वीचा ——— पृष्ठभाग व्यापला आहे.

अ. 1/4 ब. 1/3 क. 1/2

2. जीग सॉ, फीट म्हणजे ——— किनारपट्टीतील समानता व एकत्र जोडणे होय.

अ. ऑस्ट्रेलिया व आशिया ब. आफ्रिका आणि दक्षिण अमेरिका

क. उ.अमेरिका व आशिया

3- जेव्हा दोन भूसंच एकमेकांशी समांतरपणे सरकतात तेव्हा त्यास ——— सीमा असे म्हणतात.

- अ. रचनात्मक ब. संधारक क. संहारक
4. हिमोढगिरी हा भूआकार ——— शी संबंधित आहे.
अ. वारा ब. हिमनदी क. नदी
5. उतार बदलाचा (स्लोप रिप्लेसमेंट) सिध्दांत ——— यांनी मांडली.
अ. डेव्हीस ब. किंग क. पेंक
6. भूमीपात ही भूमीस्वरूपीय आपत्ती नेहमी ——— ऋतूत होते.
अ. उन्हाळा ब. पावसाळा क. हिवाळा
7. वाऱ्याच्या खनन कार्यामुळे ——— हा भूआकार निर्माण होतो.
अ. भूछत्र खडक ब. वालुकागिरी क. बारखन
- ब. खालिल प्रश्नाचे उत्तरे लिहा. 07
1. ——— यांनी भूखंड वहन सिध्दांत मांडला.
 2. पृथ्वी पृष्ठभागांच्या 29.2 टक्के भाग ——— ने व्यापला आहे.
 3. नदीच्या ——— आवस्थेत उर्ध्व खनन होते.
 4. उर्ध्व लवणस्तंभ या भूस्वरूपांची निर्मिती ——— प्रदेशात होते.
 5. ——— च्या खनन कार्यामुळे लोबती दरीची निर्मिती होते.
 6. 1942 मध्ये ——— यांनी 'उतार विकास संकल्पना' मांडली.
 7. सर्व प्रथम ——— हा शब्द कॅनडीयन भू-भौतिकशास्त्रज्ञ जे.टी.विल्सन यांनी वापरला.
- प्र.2 हिमनदीच्या खनन व संचयन कार्यामुळे निर्माण होणारे भूआकार आकृतीच्या साहाय्याने स्पष्ट करा. 14
- प्र.3 वेगनरचा भूखंड वहन सिध्दांत स्पष्ट करा. 14
किंवा
वूड यांचे उतार विकास संबंधीचे विचार स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालिल प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 14
1. भूखंड व महासागर यांची वैशिष्ट्ये.
 2. भूमंच सीमा स्पष्ट करा.
 3. वाऱ्याचे खनन कार्य वर्णन करा.
 4. एल.सी.किंग यांचा उतार विकास संबंधीचे विचार स्पष्ट करा.
- प्र.5 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 14
1. उपयोजित भूरूपशास्त्राच्या संकल्पना
 2. उतार विषयीचे डेव्हीस यांचे विचार
 3. नदीच्या खनन कार्यामुळे तयार होणारे भूमीस्वरूपे
 4. भूरूपशास्त्र व आपत्ती व्यवस्थापन

Seat No.	
----------	--

**M.A./M.Sc. (Geography) (Semester – II)(Old) (CBCS) Examination, 2017
CLIMATOLOGY-II**

Day & Date: Friday, 21-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 10.30 AM to 01.00 PM

- N.B. :**
- 1) *All questions are compulsory.*
 - 2) *Draw neat diagrams wherever necessary.*
 - 3) *Use of stencils is allowed.*
 - 4) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1 A) Complete the following sentences by choosing correct alternatives given below: 07

- 1) Thornthwaite's classification is based on precipitation effectiveness and _____ efficiency
 - a) Thermal
 - b) Humidity
 - c) Evapor transpiration
 - d) Wind
- 2) The _____ climate has rainy winters and dry summers.
 - a) Tundra
 - b) Taiga
 - c) Monsoon
 - d) Mediterranean
- 3) _____ classification is based on the causes of climatic variation.
 - a) Empirical
 - b) Genetic
 - c) Observation
 - d) World
- 4) The local level climates are referred as _____ climates.
 - a) Regional
 - b) Micro
 - c) Macro
 - d) meso
- 5) The dry period ended at about _____ B.C.
 - a) 500
 - b) 1000
 - c) 1500
 - d) 1800
- 6) Carbon dioxide theory related to climatic change was developed by _____.
 - a) A. Wegener's
 - b) W. Koppen
 - c) T.C. Chamberlin
 - d) Thorn Thwaite
- 7) In taiga region the average temperature of the coldest month is _____.
 - a) Below 0°
 - b) Above 0°
 - c) 10°C
 - d) 12°C

B) Fill in the blanks: 07

- 1) Koppen used _____ letter symbol to denote monsoon climate.
- 2) Mohogany is the most valuable timber found in _____ forest.

- 3) Rice and Jute are the prominent crops of the _____ Gangetic plain.
- 4) Instrumental record of climatic elements are available only for the last _____ years.
- 5) _____ gas layer absorbs Ultraviolet radiations.
- 6) _____ climatology studies the relationship between human health and climate.
- 7) _____ is the minimum clothing zone of the world.

Q.2 Describe the W. Koppen's climatic classification. **14**

Q.3 A) Explain the agroclimatic region of India made by the planning commission of India. **14**

OR

B) Describe the cause, effects and preventive measures of air pollution.

Q.4 Answer the following questions in short (any two): **14**

- 1) Explain the climatic changed during the geological past.
- 2) Describe the clothing zone of the world.
- 3) Explain the different types of drought.
- 4) Describe the Global warming.

Q.5 Write short notes. (any two): **14**

- 1) Ozone layer depletion
- 2) Recent climatic changes
- 3) Climate and Health.
- 4) Randhawa's Agro- climatic regions in India.

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
5) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: **07**

1. थार्नथ्वेटचे वर्गीकरण वृष्टी परिणामकारकता आणि — कार्यक्षमता यावर अवलंबून आहे.
अ. तापमान ब. आर्द्रता क. बाष्पोसर्जन क्षमता ड. वारा
2. हवामान प्रदेशात हिवाळी पाऊस व कारेडे उन्हाळे आढळतात.
अ. टुंड्रा ब. तैगा क. मोसमी ड. भूमध्य सामुद्रिक
3. — वर्गीकरण हवामान बदलाच्या कारणावर अवलंबून आहे.
अ. अनुभवजन्य ब. जननिक क. निरीक्षण ड. जागतिक

4. स्थानिक पातळीवरील हवामानाला ——— हवामान असे संबोधतात.
अ. प्रादेशिक ब. सुक्ष्म क. विशाल ड. मध्यम
5. कोरड्या कालवधीचा शेवट ख्रिस्तपूर्व ——— मध्ये झाला.
अ. 500 ब. 1000 क. 1500 ड. 1800
6. हवामान बदलाच्या संदर्भात कार्बन डायऑक्साईड सिध्दांत ——— यांनी विकसित केला आहे.
अ. वेगनर ब. डब्ल्यू कोपेन क. टि.सी.चेम्बर्लीन ड. थॉर्न थ्वेट
7. तैगा प्रदेशातील थंड महिन्यातील सरासरी तापमान ——— इतके असते.
अ. °से पेक्षा कमी ब. °से पेक्षा जास्त क. 10°से ड. 12°से

ब. रिकाम्या जागा भरा.

07

1. कोपेन यांनी ——— या अक्षराचा मान्सून हवामानासाठी उपयोग केला.
2. महोगनी हा ——— हवामानाच्या प्रदेशातील मौल्यवान वृक्ष आहे.
3. तांदूळ व पिके गंगेच्या ——— मैदानी प्रदेशातील मुख्य पिके आहेत.
4. हवामान घटकाच्या उद्यमशील नोंदी मागील फक्त ——— वर्षापर्यंत उपलब्ध होतात.
5. ——— वायुचा थर अतिरिक्त किरणांचे शोषण करतो.
6. ——— हवामानशास्त्र मानवी आरोग्य आणि हवामान यांच्यातील संबंधाचा अभ्यास करतो.
7. ——— हा जगातील कमीत कमी वस्त्र प्रवरणाचा प्रदेश आहे.

प्र.2 डब्ल्यू कोपेनचे हवामान वर्गीकरण वर्णन करा. **14**

प्र.3 भारतीय नियोजन मंडळाने केलेले शेती हवामान विभाग स्पष्ट करा. **14**

किंवा

हवा प्रदूषणाची कारणे, परिणाम आणि प्रतिबंधात्मक उपाय वर्णन करा.

प्र.4 खालिल प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **14**

1. भूवैज्ञानिक भूतकाळातील हवामान बदल विशद करा.
2. जगाचे वस्त्र प्रावरण विभाग वर्णन करा.
3. दुष्काळाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
4. जागतिक तापमान वृद्धी वर्णन करा.

प्र.5 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **14**

1. ओझोन थर क्षय
2. अलीकडच्या काळातील हवामान बदल
3. हवामान आणि आरोग्य
4. रंधवा यांनी केलेले भारतीय कृषी हवामान प्रदेश

Seat No.	
----------	--

**M.A./M.Sc.(Geography) (Semester – II)(Old) (CBCS) Examination, 2017
POPULATION GEOGRAPHY**

Day & Date: Monday, 24-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 10.30 AM to 01.00 PM

- N.B. :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Draw *neat* diagrams wherever necessary.
 - 3) Use of stencils is **allowed**.
 - 4) Figures to the **right** indicate **full** marks.

Q.1 A) Select correct alternative and complete the following sentences. 07

- 1) In Japan a census is conducted at an interval of _____ years.
 - a) 5
 - b) 7
 - c) 10
 - d) 15
- 2) The Government of India introduced the births, deaths and marriage registration at in _____.
 - a) 1880
 - b) 1885
 - c) 1886
 - d) 1890
- 3) The density of population is _____ in Java is land mainly due to Regur solis.
 - a) Very low
 - b) Low
 - c) Medium
 - d) High
- 4) _____ is the most populous country in the world.
 - a) China
 - b) U. S. A.
 - c) Pakistan
 - d) England
- 5) Sterility is _____ determinant of fertility.
 - a) Physical
 - b) Economical
 - c) Social
 - d) Demographic
- 6) _____ population means the population of an area is too small for full utilization of the territory's resources.
 - a) Over
 - b) Optimum
 - c) Under
 - d) Densely
- 7) The voluntary sterilization scheme was introduced in India in _____.
 - a) 1956
 - b) 1961
 - c) 1966
 - d) 1971

B) Fill in the blanks: 07

- 1) The first census of U.S.A. was conducted in _____.
- 2) The book entitled 'population Analysis in Geography' is written by _____ in 1979.
- 3) Congo basin have low density of population due to _____ climate.
- 4) In tundra region the density of population is low due to _____ temperature.

- 5) The demographic transition theory was put forth by Thompson and _____
- 6) A man or woman or a couple one who has not had a single child is considered _____
- 7) The child survival and state motherhood programme was initiated during _____ in India.

Q.2 Explain factors affecting on the population distribution. **14**

Q.3 A) Critically examine the demographic transition theory. **14**

OR

B) Explain the sources of population data.

Q.4 Write short answers for the following questions. (any two): **14**

- 1) Explain scope of population Geography
- 2) Explain the Malthus theory.
- 3) Discuss the concept of optimum population
- 4) Explain population problem in India.

Q.5 Write short notes on any two of the following.(any two): **14**

- 1) Population distribution pattern in India.
- 2) Factors affecting on the fertility
- 3) Over population
- 4) National population policy of India of 2000.

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: 07
- जपानमध्ये जनगणना दर ——— वर्षांनी केली जाते.
अ. 05 ब. 07 क. 10 ड. 15
 - भारत सरकारने जन्म, मृत्यू व विवाह नोंदणी कायदा ——— मध्ये सुरु केला.
अ. 1880 ब. 1885 क. 1886 ड. 1890
 - 3- जावा बेटावर प्रामुख्याने रेगूर मृदेमुळे लोकसंख्येची घनता ——— आहे.
अ. अति कमी ब. कमी क. मध्यम ड. जास्त
 - हा जगातील सर्वात जास्त लोकसंख्येचा देश आहे.
अ. चीन ब. यु.एस.ए. क. पाकिस्तान ड. जास्त
 - बंध्यात्व हा जननाचा ——— नियंत्रक आहे.
अ. प्राकृतिक ब. आर्थिक क. सामाजिक ड. लोकसंख्या शास्त्रीय
 - प्रदेशातील साधनसंपत्तीचा पूर्ण वापर करण्यास लोकसंख्या अपूरी पडत असेल तर ती ——— लोकसंख्या होय.
अ. अतिरिक्त ब. पर्याप्त क. न्यून ड. दाट
 - भारतामध्ये ——— साली स्वइच्छा संतती संतती प्रतिबंधक योजना सुरु केली.
अ. 1956 ब. 1961 क. 1966 ड. 1971
- ब. रिकाम्या जागा भरा. 07
- यु.एस.ए. मध्ये पहिली जनगणना ——— साली केली.
 - 'पॉपुलेशन ॲनॅलेसिस व गिओग्राफी' हा ग्रंथ ——— यांनी 1971 मध्ये लिहला आहे.
 - हवामानामुळे कांगो खोऱ्यात लोकसंख्येची घनता कमी आहे.
 - तापमानामुळे टुंड्रा प्रदेशात लोकसंख्येची घनता कमी आहे.
 - लोकसंख्या संक्रमण सिध्दांत थॉम्पसन आणि ——— यांनी मांडला.
 - एखादा पुरुष किंवा स्त्री किंवा जोडपे यांना एकही मूल नसेल तर त्यांना ——— मानले जाते.
 - सुरक्षित माता आणि मूले जगविणे हा कार्यक्रम भारतामध्ये ——— मध्ये सुरु झाला.
- प्र.2 लोकसंख्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. 14
- प्र.3 लोकसंख्या संक्रमण सिध्दांताचे टिकात्मक परिक्षण करा. 14
- किंवा
- लोकसंख्या आकडेवारीचे स्त्रोत स्पष्ट करा.

- प्र.4 खालिल प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 14
1. लोकसंख्या भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
 2. माल्थस यांचा सिध्दांत स्पष्ट करा.
 3. पर्याप्त लोकसंख्या संकल्पनेवर चर्चा करा.
 4. भारतातील लोकसंख्या समस्या स्पष्ट करा.
- प्र.5 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 14
1. भारतातील लोकसंख्या वितरणाचे प्ररूप
 2. जननावर परिणाम करणारे घटक
 3. अतिरिक्त लोकसंख्या
 4. भारताचे 2000 चे राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरण

Seat No.	
----------	--

**M.A. / M.Sc. (Geography) (Semester – II) (Old) (CBCS)
Examination, 2017**

REGIONAL GEOGRAPHY OF INDIA

Day & Date: Wednesday, 26-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 10.30 AM to 01.00 PM

- N.B. :**
- 1) *All questions are compulsory.*
 - 2) *Draw neat diagrams wherever necessary.*
 - 3) *Use of stencils is allowed.*
 - 4) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1 A) Fill in the blanks with appropriate words those are given below. 07

- 1) India has land frontier of about _____ K.M.
a) 15200 b) 7500 c) 16500
- 2) India is the _____ largest country the world about area.
a) 8 b) 7 c) 9
- 3) _____ is a famous hill station in Himalaya.
a) Ooty b) Mahabaleswar c) Nainital
- 4) _____ soil is the most important for cotton cultivation in India.
a) Regur b) Sandy c) Red
- 5) _____ is the high grade type of coal
a) Anthrasite b) Peet c) Lignite
- 6) The regions delineated on the basis of population features are known as known as _____ region.
a) Demographic b) Physical c) Historical
- 7) _____ is the capital of Uttarakhand state.
a) Dehradun b) Ranchi c) Raipur

B) Fill in the blanks: 07

- 1) Afghanistan and Pakistan are the _____ neighbors of India.
- 2) Sandal wood forests are found in _____ state.
- 3) _____ is the capital Jharkhand.
- 4) _____ is the chief buyer of Indian iron ore.
- 5) Punjab state is leading producer of _____ crop.
- 6) Narmadha is the _____ flowing river in India
- 7) The first cotton textile industry was established _____ in India.

- Q.2** Give a brief account of distribution and production of iron ore in India. **14**
- Q.3** **A)** Discuss the Northern plain region in India. **14**
OR
B) Explain the types of soils in India
- Q.4** **Write Short answer for the following questions (any two):** **14**
- 1) Describe the location of India in brief.
 - 2) What is the concept of region?
 - 3) Describe the iron and steel industries in India in brief.
 - 4) Write a geographical essay on Chattisgarh state.
- Q.5** **Write short notes. (any two):** **14**
- 1) Oil fields in Assam
 - 2) Rice production in India
 - 3) Coastal region
 - 4) Socio-economic dimensions of regionalization

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
 5) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: 07
1. भारतास — कि.मी. लांबीची भू-सीमा लाभलेली आहे.
 अ. 15200 ब. 7500 क. 16500
 2. भारताचा क्षेत्रफळाच्या दृष्टीने जगात — क्रमांक लागतो.
 अ. 8 ब. 7 क. 9
 - 3- — हे हिमाचलयातील प्रसिध्द थंड हवेचे ठिकाण आहे.
 अ. उटी ब. महाबळेश्वर क. नैनिताल
 4. भारतात — ही मृदा कापूस उत्पादनास महत्वपूर्ण आहे.
 अ. रेगूर ब. वालुकामय क. तांबडी
 5. — हा उच्च दर्जाचा दगडी कोळसा प्रकार आहे..
 अ. अँथ्रासाईट ब. पिट क. लिग्नाईट
 6. लोकसंख्या वैशिष्ट्यानुसार वर्णनीत केलेल्या विभागास — असे संबोधतात.
 अ. लोकसंख्याशास्त्रीय ब. प्राकृतिक क. ऐतिहासिक
 7. उत्तराखंड राज्याची — ही राजधानी आहे.
 अ. डेहराडून ब. रांची क. रायपूर
- ब. रिकाम्या जागा भरा. 07
1. अफगाणिस्तान आणि पाकिस्तान हे भारताचे — कडील शेजारी आहेत.
 2. चंदन वृक्षांचे जंगल — राज्यात आढळते.
 3. झारखंडची — ही राजधानी आहे.
 4. भारतातील लोक खनीजाचा — हा देश प्रमुख खरेदीदार आहे.
 5. पंजाब हे राज्य — उत्पादनात आघाडीवर आहे.
 6. भारतातील नर्मदा ही — वाहिनी नदी आहे.
 7. भारतात — येथे पहिली कापड गिरणी स्थापन झाली.
- प्र.2 भारतातील लोह खनिजाचे वितरण व उत्पादनाचा थोडक्यात आढावा घ्या. 14
- प्र.3 भारतातील उत्तरेकडील मैदानी प्रदेशाचे वर्णन करा. 14
- किंवा
- भारतातील मृदा प्रकाराचे वर्णन करा.

- प्र.4 खालिल प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 14
1. भारताचे स्थान थोडक्यात वर्णन करा.
 2. प्रदेशाची संकल्पना काय आहे?
 3. भारतातील लोह-पोलाद उद्योगाचे थोडक्यात वर्णन करा.
 4. छत्तीसगढ राज्याचा भौगोलिक वृत्तांत लिहा.
- प्र.5 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 14
1. आसाम मधील खनीज तेल क्षेत्र
 2. भारतातील तांदुळ उत्पादन
 3. किनारी प्रदेश
 4. प्रदेशाचे सामाजिक-आर्थिक आधार

- 4) On the basis of archaeological evidences the origin of shifting cultivation could be in the _____ period
- 5) _____ development formula to measure crop diversification in 1965.
- 6) The catalytic factor in von Thune's model is _____ cost
- 7) In all the canal irrigated areas _____ is the serious ecological problem

Q.2 Critically examine the von Thune's theory of agricultural land use. 14

Q.3 Describe distribution and characteristics of extensive farming. OR

Explain ecological implicational of the green revolution.

Q.4 Write short answers for the following questions (any two): 14

- 1) What is agricultural geography? Explain its nature.
- 2) Explain role of irrigation and soil in the development of agriculture.
- 3) Explain Jonas sons model
- 4) discuss the causes of hunger

Q.5 Write short answers for the following questions (any two): 14

- 1) The south east Asian Gene centre of agriculture
- 2) Plantation agriculture
- 3) Techniques of measurement of agricultural productivity.
- 4) Systematic approach.

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
 3) आवश्यक तेथे आकृत्या व नकाशे काढा.
 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवाणगी आहे.

- प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा. 07
1. अगदी अलिकडील संशोधनानुसार शेतीची सुरुवात सुमारे 10,000 वर्षांपूर्वी ——— मध्ये झाली.
 अ. नैऋत्य आशिया ब. आग्नेय आशिया
 क. इशान्य आशिया ड. यापैकी नाही
 2. कृषी भूगोलाच्या अभ्यासाठी प्रादेशिक दृष्टीकोणाचे जोरदार समर्थन ——— यांनी केले.
 अ. बारकर ब. हिलमन क. व्हॉन भूनेन ड. शफी
 3. जर मृदेचा सामू ——— च्या खाली असेल तर ती मृदा आम्लधर्मी असते.
 अ. 7 ब. 8 क. 9 ड. 10
 4. ——— मध्ये स्थलांतर शेफीला 'लडांग' असे म्हणतात.
 अ. व्हिएटनाम ब. मेक्सिको क. इंडोनेशिया ड. ब्राझील
 5. ——— यांनी 1956 मध्ये जास्तीत जास्त धन विचलन पध्दती विकसीत केली.
 अ. स्टॅप ब. रफीडल्लाह क. हिलमन ड. भाटीया
 6. व्हॉन युनेनचा प्रतिकृतीमध्ये ——— यांनी सुधारणा केली.
 अ. जॉनसन ब. भाटीया क. हिलमन ड. रफीडल्लाह
 7. ——— या देशात 1950 मध्ये सर्वात प्रथम गव्हाचा नवीन वाण तयार करण्यात आहत.
 अ. इंग्लंड ब. मॅक्सिको क. फ्रान्स ड. जर्मनी

ब. रिकाम्या जागा भरा.

1. ——— यांनी 1926 मध्ये युरोपचे कृषी विभाग करण्याचा पहीला प्रयत्न केला.
2. कृषी भूगोल ही ——— भूगोलाचे उपशाखा आहे.
3. ——— जमीन बहुदा शष्क व अर्धशुष्क हवामानाच्या प्रदेशात आढळते.
4. पूराणवस्तू संशोधन शास्त्राच्या पुराव्यावरून स्थलांवरित शेतीचा आरंभ ——— कालखंडात झाला असावा.
5. ——— यांनी 1965 मध्ये पिक विविधता मोजण्यासाठी सुत्र विकसित केले.
6. व्हॉन थुनेन यांच्या प्रतिकृती मध्ये ——— किंमत हा उत्प्रेरक घटक आहे.
7. सर्व कालवा जलसिंचित क्षेत्रात ——— हा गंभीर पर्यावरणीय प्रश्न आहे.

प्र.2 व्हॉन थुनेन यांच्या कृषी भूमी उपयोजन सिध्दांताचे टिकात्मक परिक्षण करा. 14

प्र.3 विस्तृत शेतीचे वितरण व वैशिष्ट्ये यांचे वर्णन करा. 14
किंवा

हरितक्रांतीचे पर्यावरणीय परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.4 खालिल प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 14

1. कृषी भूगोल म्हणजे काय? ते सांगून त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
2. शेती विकासांमध्ये जलसिंचन व मृदा त्यांची भूमिका स्पष्ट करा.
3. जॉनसन यांची प्रतिकृती स्पष्ट करा.
4. उपासमारीची कारणे यावर चर्चा करा.

प्र.5 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) 14

1. आग्नेय आशिया कृषी उगम क्षेत्र
2. मळ्याची शेती
3. शेती उत्पादकता मोजण्याची तंत्रे
4. क्रमीक दृष्टीकोण

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Geography) (Semester – III) (Old) (CGPA) Examination, 2017
Settlement Geography (Paper X)**

Day & Date: Thursday, 20-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 02.30 PM to 05.00 PM

- N.B. :**
- 1) All questions are **compulsory**.
 - 2) All questions Carry **equal** marks
 - 3) **Use of stencils is allowed**.
 - 4) Draw neat and labeled maps and **diagrams** wherever **necessary**

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the bracket. 07

- 1) Settlement Geography is the sub branch of _____ Geography
a) Physical b) Human c) Agriculture
- 2) Site, situation and functions are inextricably linked in town ____
a) Origin b) Development c) Evolution
- 3) The _____ central places hierarchy is based on Administrative principle.
a) K₃ b) K₄ c) K₇
- 4) The multiple Nuclei theory propounded by _____
a) Hoyt b) Harrish and Ullman c) Burgess
- 5) _____ is a religious town.
a) Haridwar b) Chandigarh c) Solapur
- 6) _____ introduced the concept of Rank-size rule.
a) W. Christaller b) R.E. Dickisions c) G.K. Zipf
- 7) According to concentric Zone theory in the Commuter's Zone _____ people live
a) Poor b) Middle class c) Rich

B) Fill in the blanks: 07

- 1) _____ types of economic activities are largely found in rural settlements.
- 2) Concept of primate city propounded by Mark Jefferson in ____
- 3) _____ introduced the Central Place Theory in Germany.
- 4) _____ type of settlements are common in Arid zones.
- 5) _____ has coined the term 'Megalopolis'
- 6) The _____ central place hierarchy is based marking principle.
- 7) Settlement Geography provides human settlement approach at _____ level.

Q.2 Define the settlement Geography and explain its nature and scope. **14**

Q.3 Explain types and pattern of Rural settlements. **14**

OR

Discuss the functional classification of Urban centers.

Q.4 Write short answers for the following questions (any two): **14**

- 1) Explain significance and evolution of human settlements.
- 2) Critically examine The Sector Theory.
- 3) Explain the functional classification of rural settlements.
- 4) Describe the concept of primate city.

Q.5 Write short notes on (any two): **14**

- 1) Rank size rule
- 2) Central Business District
- 3) Environment and Rural Settlements
- 4) Trend and growth of Human settlements

(मराठी रूपांतर)

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) आवश्यक तेथे आकृत्या व नकाशे काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवाणगी आहे.

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा. **07**

1. वसाहत भूगोल ही ——— भूगोलाची उपशाखा आहे.
अ. प्राकृतिक ब. मानवी क. कृषी
2. स्थान, स्थिती आणि कार्य हे शहराच्या ——— शी संबंधित आहेत.
अ. उत्पत्ती ब. विकास क. उत्क्रांती
3. ——— मध्यवर्ती क्रमवारी ही प्रशासकीय या तत्वावर आधारित आहे.
अ. के 3 ब. के 4 क. के 7
4. बहुकेंद्रीय सिध्दांत ——— यांनी मांडला.
अ. हॉयट ब. हॅरिस व उलमन क. बर्गस
5. ——— हे धार्मिक शहर आहे.
अ. हरिद्वार ब. चंदीगड क. सोलापूर
6. ——— यांनी श्रेणी आकार नियम सूचविला.
अ. डब्ल्यू ख्रिस्टलर ब. आर.ई.डिकिन्सन क. जी.के.झिप

7. सकेंद्रीय कटिबंध सिध्दांतानुसार अभिगमन लोकांच्या क्षेत्रात ---- लोक राहतात.

अ. गरीब

ब. मध्यमवर्गीय

क. श्रीमंत

ब. रिकाम्या जागा भरा.

07

1. ग्रामीण वसाहतीमध्ये प्रामुख्याने ---- स्वरूपाच्या आर्थिक क्रिया चालतात.
2. प्रधान शहर ही संकल्पना मार्क जेफरसन यांनी ---- मध्ये मांडली.
3. जर्मनीमध्ये 'मध्यवर्ती स्थान संकल्पना' ---- यांनी मांडली.
4. कोरड्या व रुक्ष प्रदेशात ---- प्रकारच्या वसाहती प्रामुख्याने आढळतात.
5. मेगॅलोपोलीस ही संज्ञा ---- यांनी शोधून काढली.
6. ---- मध्यवर्ती क्रमवारी ही बाजारपेठच्या या तत्वावर आधारित आहे.
7. वसाहती भूगोल मानवी वसाहतीचा ---- स्तरावरील दृष्टीकोन दर्शवितो.

प्र.2 वसाहत भूगोलाची व्याख्या सांगून व व्याप्ती स्पष्ट करा.

14

प्र.3 ग्रामीण वसाहतीचे प्रकार व आकृतीबंध (प्रारूप) स्पष्ट करा.

14

किंवा

नागरी केंद्राचे कार्यानुसार वर्गीकरण यावर चर्चा करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

14

1. मानवी वसाहतीचे महत्त्व आणि उत्क्रांती स्पष्ट करा.
2. त्रिज्याखंड सिध्दांताचे टीकात्मक परिक्षण करा.
3. ग्रामीण वसाहतीचे कार्यात्मक वर्गीकरण स्पष्ट करा.
4. सर्वश्रेष्ठ शहर संकल्पना वर्णन करा.

प्र.5 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

14

1. श्रेणी आकार नियम
2. केंद्रीय व्यापार विभाग
3. पर्यावरण व मानवी वसाहती
4. मानवी वसाहतीचा कल आणि विकास

Seat No.	
-------------	--

M.A. / M. Sc Geography (Semester – III) (Old) (C.G.P.A.)
Examination, 2017
BIOGEOGRAPHY

Day & Date: Saturday, 22-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 02.30 PM to 05.00 PM

- N.B. :**
- 1) All questions are **compulsory**.
 - 2) Figures to the **right** indicate full **marks**.
 - 3) **Use of stencils is allowed**.
 - 4) Draw neat and labeled maps and **diagrams** wherever **necessary**

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the bracket. 07

- 1) The book entitled "The Geographic Distribution of Animals" is written by _____
 a) Alfred Russell Wallace b) Alexander Von Humboldt
 c) Charles Darwin d) Scletter
- 2) _____ Is recognized as the father of Zoo Geography
 a) Charles Darwin b) Aristotle
 c) Alfred Russel Wallace d) Scletter
- 3) Bandipur National park is _____ located state.
 a) Andhra Pradesh b) Karnataka
 c) Bihar d) Gujarat
- 4) _____ is the branch biogeography.
 a) Historical Geography b) Political Geography
 c) Zoogeography d) Social Geography
- 5) These are _____ main types of biogeographic regions.
 a) 6 b) 4 c) 5 d) None of these
- 6) The tropical forests are known as Selva in the _____ basin.
 a) Congo b) Amezon c) Nile d) Mississipi
- 7) _____ is the producer in marine ecosystem.
 a) Small Fish b) Fungi
 c) Zooplankton d) Phytoplankton

B) Fill in the banks: 07

- 1) The concept of ecosystem developed by _____
- 2) _____ is the Ministry of Environment, Forest and Climate Change at the moment of India.
- 3) Plant of monsoon region are called _____

- 4) The Indian Forest Act, was passed by Indian Parliament on _____
- 5) The term Ecosystem was first used by _____
- 6) Social forestry program started in _____
- 7) Chipko Movement is relate _____

Q.2 Describe the components of ecosystem and stability of ecosystem. **14**

Q.3 Define 'Biogeography' and explain its nature and scope. **14**

OR

Explain the major zoogeographical regions in brief and describe any one of them with examples.

Q.4 Write short answers for the following questions (any two): **14**

- 1) Plant dispersal.
- 2) Legal protection to plants animals.
- 3) State the importance of paleorecords in biogeography.
- 4) Branches of biogeography.

Q.5 Write short answers for the following questions (any two): **14**

- 1) Causes of migration of animals.
- 2) National forest policy.
- 3) Food chain.
- 4) Paleorecoeds of climate change.

(मराठी रूपांतर)

- सुचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
 3) आवश्यक तेथे आकृत्या व नकाशे काढा.
 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवाणगी आहे.

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा. **07**

1. "द जियोग्राफिक डीस्ट्रीब्युशन ऑफ ॲनिमल्स" हा ग्रंथ — यांनी लिहीला आहे.

अ. आल्फ्रेड रसेल वाल्लाचे	ब. अलेक्झांडर वोन हॅम्बोल्ट
क. चार्ल्स डार्विन	ड. स्कलत्तेर

2. — यांना प्राणी भूगोलाचे जनक म्हणतात.

अ. चार्ल्स डार्विन	ब. ॲरिस्टॉटल
क. आल्फ्रेड रसेल वाल्लाचे	ड. स्कलत्तेर

3. बांदीपूर राष्ट्रीय उद्यान — राज्यात आहे.

अ. आंध्र प्रदेश	ब. कर्नाटका	क. बिहार	ड. गुजरात

4. — ही जैविक भूगोलाची शाखा आहे.

- अ. ऐतिहासिक भूगोल ब. राजकीय भूगोल
क. प्राणी भूगोल ड. सामाजिक भूगोल
5. जैविक भूगोलाचे ——— मुख्य प्रदेश आहेत.
अ. 6 ब. 4 क. 5 ड. यापैकी नाही
6. उष्ण कटिवंधीय जंगले ——— खोऱ्यात सेल्वा म्हणून ओळखली जातात.
अ. कांगो ब. अँमेझोन क. नाईल ड. मिसिसिपो
7. सागरी परिसंस्थेत ——— ला उत्पादक म्हटले जाते.
अ. लहान मासे ब. कवक क. प्राणिज प्लवक ड. वनस्पती प्लवक

ब. रिकाम्या जागा भरा.

07

1. परिसंस्था संकल्पना ——— यांनी मांडली.
2. सध्या भारताचे पर्यावरण, जंगले आणि हवामान बदलाचे ——— हे मंत्री आहेत.
3. मोसमी प्रदेशातील वनस्पतीला ——— म्हणतात.
4. भारतीय संसदेने ——— रोजी वन कायदा तयार केला.
5. परिसंस्था ही संज्ञा प्रथम ——— यांनी वापरली.
6. सामाजिक वनीकरणाची सुरुवात ——— मध्ये झाली.
7. चिपको आंदोलन ——— शी संबंधित आहे.

प्र.2 घटक परिसंस्था आणि स्थिरता परिसंस्था वर्णन करा.

14

प्र.3 जैविक भूगोलाची व्याख्या सांगून त्याची व्याप्ती व स्वरूप स्पष्ट करा.

14

किंवा

प्राणी भूगोल विभागाची थोडक्यात माहिती सांगून कोणत्याही एका विभागाची सौदाहरण माहिती द्या.

प्र.4 खालिल प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

14

1. वनस्पती प्रसारण
2. प्राणी वनस्पतीना कायद्याचे संरक्षण
3. जैविक भूगोलाच्या अभ्यासातील प्राचीन पुराण्याचे महत्व सांगा.
4. जैविक भूगोलाच्या शाखा

प्र.5 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

14

1. प्राण्यांच्या स्थलांतरांची कारणे
2. राष्ट्रीय जंगलविषयक धोरण
3. अन्न साखळी
4. हवामान बदलाचे प्राऐतिहासिक नोंदी

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. (Geography) (Semester –III) (Old) (CGPA) Examination, 2017
CULTURAL GEOGRAPHY

Day & Date: Tuesday, 25-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 02.30 PM to 05.00 PM

- N.B. :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) **All questions Carry equal marks**
 - 3) **Use of stencils is allowed.**
 - 4) **Draw neat and labeled maps and diagrams wherever necessary**

Q.1 A) Fill in the blanks: 07

- 1) Buddhism is founded by _____
- 2) Concept of social wellbeing is given by _____
- 3) Generally tribal propels are inhabitants of _____ are a
- 4) Among all the religions of the world _____ is biggest religion
- 5) _____ is official language of Kerala
- 6) Talban communities constitute around _____ % of world population
- 7) The beliers of tribal regain is known as _____

B) Fill in the blanks by choosing correct alternative: 07

- 1) _____ are inhabitants of Nilgiri region of India
a) Bhilla b) Santhal c) Tada
- 2) _____ is universal religion in the world
a) Buddhism b) Hindu c) Muslim
- 3) Blood group of Magnolia is generally _____
a) A b) B c) O
- 4) Sikhs population is more concentrated in _____ state of India
a) Himachal Pradesh b) Punjab c) Hariyana
- 5) _____ are mainly treading community
a) Sikhas b) Jains c) Christian
- 6) _____ is Biological term
a) Language b) Religion c) Race
- 7) The occidental realm is further sub-divided into _____ sub regions
a) Four b) Six c) Eight

Q.2 What is cultural Geography Explain its Nature of scope 14

Q.3 Comment on the socio-cultural processes in developing countries with special reference to India

OR

What is cultural Hearth? Explain in brief world cultural hearth

Q.4 Write short answers for the following questions (any two): 14

- 1) Explain in brief significance of cultural Geography
- 2) Comment on the cultural diversity and regionalization in India
- 3) Describe in brief world cultural realm
- 4) Give an account of spatial distribution of major languages

Q.5 Write short answers for the following questions (any two): 14

- 1) Race
- 2) Cultural diffusion
- 3) Elements of cultural geography
- 4) Toda

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) आवश्यक तेथे आकृत्या व नकाशे काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 अ. रिकाम्या जागा भरा. 07

1. ——— यांनी बौद्ध धर्माची स्थापना केली.
2. समाज कल्याणाची संकल्पना ——— यांनी प्रतिपादीत केली.
3. सामान्यपणे भटके लोक ——— प्रदेशाचे रहिवाशी असतात.
4. जगातील विविध धर्मांमध्ये ——— हा मोठा धर्म होय.
5. ——— ही केरळची कार्यालयीन भाषा आहे.
6. भटक्या समूहांची लोकसंख्या जगाच्या लोकसंख्येच्या ——— : आहे.
7. भटक्या धर्मीयांच्या श्रद्धा ——— म्हणून ओळखल्या जातात.

ब. कंसातील योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 07

1. ——— हे भारताच्या निलगीरी प्रदेशाचे रहिवाशी आहेत.
अ. भील्ल ब. संथाळ क. तोडा
2. ——— हा जगातील वैश्विक धर्म आहे.
अ. बौद्ध ब. हिंदू क. मुस्लिम
3. मंगोहॉईडस् मध्ये सामान्य पणे ——— हा रक्तगट आढळतो.

- अ. ए ब. बी. क. ओ
4. भारतातील ——— राज्यात शिखांचे केंद्रीकरण जास्त आढळते.
अ. हिमाचल प्रदेश ब. पंजाब क. हरियाणा
5. ——— ही प्रामुख्याने व्यापारी जमान म्हणुन ओळखली जाते.
अ. शीख ब. जैन क. ख्रिश्चन
6. ——— ही जैविक संज्ञा आहे.
अ. भाषा ब. धर्म क. वंश
7. ऑक्सीडेंटम् रिलमची विभागणी ——— उपविभागात केली आहे.
अ. चार ब. सहा क. आठ
- प्र.2** सांस्कृतिक भूगोल म्हणजे काय ते सांगून त्याची स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा. **14**
किंवा
भारताच्या संदर्भ देऊन विकसनशील देशातील समाजिक सांस्कृतिक प्रक्रियेची चर्चा करा. **14**
- प्र.3** संस्कृतीचे उगमस्थान म्हणजे काय ते सांगून जगातील संस्कृतीची उगमस्थाने विशद करा.
- प्र.4** खालिल प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **14**
1. सांस्कृतिक भूगोलाचे महत्त्व विशद करा.
2. भारतातील सांस्कृतिक विविधता व प्रदेशिकी करण्याची चर्चा करा.
3. जगाचे सांस्कृतिक विभाग थोडक्यात वर्णन करा.
4. जगातील प्रमुख भाषांच्या वितरणाचा थोडक्यात वर्णन करा.
- प्र.5** टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) **14**
1. वंश
2. संस्कृतीचा प्रकार
3. सांस्कृतिक भूगोलाचे घटक
4. तोडा जमान

Seat No.	
-------------	--

M.A.-I (Semester – III) (CBCS) Examination, 2017
GEOGRAPHY (PAPER –IX)
AGRICULTURAL GEOGRAPHY

Day & Date: Tuesday, 18-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 2:30 PM to 05.00 PM

- N.B. :**
- 1) *All questions are compulsory.*
 - 2) *Draw neat diagrams wherever necessary.*
 - 3) *Use of stencils is allowed.*
 - 4) *Figures to the right indicate full marks*

Q.1 A) Complete the following question by choosing correct alternative 07

- 1) According to recent investigation, agriculture began during sumerich times in _____.
 a) South-West Asia b) South Asia
 c) North-West Asia d) South-east Asia
- 2) _____ delineated agricultural regions of Australia in 1930.
 a) Stamp b) Tyler c) Janasson d) Barker
- 3) On the basis of archeological evidences the origin of shifting cultivation could be in the _____ period.
 a) Neolithic b) Miocene c) Cretaceous d) Tertiary
- 4) If the pH values of the soil is above _____ then it indicates an alkaline soil
 a) 5 b) 6 c) 7 d) 8
- 5) _____ developed formula to measure crop diversification in 1965.
 a) Bhatia b) Shaffi c) Weaver d) doi
- 6) _____ modified the von Thunen's model.
 a) Bhatia b) Rafiullah c) Jonsson d) Hillman
- 7) The reduction in biodersiversity in the areas of Green revolution is a long term serious _____ consequence.
 a) Ecological b) Historical c) Economic d) None of these

B) Fill in the blanks.

- 1) _____ applied on objective criterion in the delineation of crop combination in 1954.
- 2) Regional approach for the study of agricultural Geography was strongly supported by _____.
- 3) _____ plays an important part in photo synthesis activity of plant.
- 4) Monoculture of the _____ is the main characteristics of extensive Agriculture.
- 5) _____ was the first to use statistical techniques to establish the crop combination of U.S.A.
- 6) The catalytic factor in Von Thune's model is _____ cost.
- 7) In India _____ is the founder of green revolution.

Q.2 Critically examine the Von Thunen's model of Agricultural Land use. **14**

Q.3 A) Explain economic and technological determinants of agriculture. **14**

OR

B) Describe ecological implications of Green revolution.

Q.4 Answer the following questions in shorts : **14**

- 1) Explain nature of agricultural geography.
- 2) Describe mixed farming in brief.
- 3) Give the techniques to measure agricultural productivity.
- 4) Describe causes of hunger.

Q.5 Write short notes on any two of the following. **14**

- 1) Systematic approach
- 2) Temperature as a physical determinants of agriculture
- 3) The south east Asian Genecentre of agriculture.
- 4) Techniques of to determine the crop combination.

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवाणगी आहे.

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा:

14

1. अलिकडील संशोधनानुसार शेतीची सुरुवात समेरियन काळात ---- मध्ये झाली.
 अ. नैऋत्य आशिया ब. दक्षिण आशिया
 क. वायव्य आशिया ड. आग्नेय आशिया
2. ---- यांनी 1930 मध्ये ऑस्ट्रेलियाचे कृषी प्रदेश रेखाटले.
 अ. स्टॅप ब. टेलर क. जॉनसन ड. बाकेर
3. पुराणवस्तू संशोधनशास्त्राच्या पुराव्यावरून स्थलांतरित शेतीचा आरंभ ---- कालखंडात झाला असावा.
 अ. निओलिथिक ब. मायोसिन क. क्रेटासियस ड. टर्शरी
4. जर मृदेचा सामू ---- च्या वर असेल तर ती मृदा अल्कधर्मी असते.
 अ. 5 ब. 6 क. 7 ड. 8
5. ---- यांनी 1965 मध्ये पिकविविधता मोजण्यासाठी सुत्र विकसित केले.
 अ. भाटीया ब. शफी क. वेबर ड. डोइ
6. व्हॉन थुनेनच्या प्रतिकृतीमध्ये ---- यांनी सुधारणा केली.
 अ. भाटीया ब. रफीउल्लाह क. जॉनसन ड. हिलमन
7. हरितक्रांती झालेल्या प्रदेशात जैवविविधतेमधील घट हा एक गंभीर ---- परिणाम आहे.
 अ. पर्यावरणीय ब. ऐतिहासिक क. आर्थिक ड. यापैकी नाही

ब. रिकाम्या जागा भरा.

07

1. ---- यांनी 1954 मध्ये पिक संयोग रेखाटण्यासाठी वस्तूनिष्ठ निकषांचा वापर केला.
2. कृषी भूगोलाच्या अभ्यासासाठी प्रादेशिक दृष्टीकोनाचे जोरदार समर्थन ---- यांनी केले आहे.
3. वनस्पतींच्या प्रकाश संश्लेषण क्रियेमध्ये ---- चा महत्वाचा भाग असतो.
4. ---- हे एकच पिक हे विस्तृत शेतीचे महत्वाचे वैशिष्ट्ये आहेत.
5. संयुक्त संस्थानातील पिक संयोग तयार करण्यासाठी सर्वप्रथम ---- यांनी संख्याशास्त्रिय तंत्राचा वापर केला.
6. व्हॉन थुमेन यांच्या प्रतिकृतीमध्ये ---- किंमत हा उत्प्रेरक घटक आहे.
7. भारतातील हरित क्रांतीचे जनक ---- हे आहेत.

- प्र.2** व्हॉन थुनेन यांच्या शेती भूमी उपयोजन प्रतिकृतीचे टिकात्मक परिक्षण करा. **14**
- प्र.3** शेतीच्या आर्थिक व तांत्रिक नियंत्रक स्पष्ट करा. **14**
किंवा
हरित क्रांतीच्या पर्यावरणीय परिणामाचे वर्णन करा.
- प्र.4** थोडक्यात उत्तरे लिहा.(कोणतेही दोन) **14**
1. कृषी भूगोलाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
2. मिश्र शेतीचे थोडक्यात वर्णन करा.
3. शेती उत्पादकता मोजण्याची तंत्रे लिहा.
4. उपासमारीच्या कारणांचे वर्णन करा.
- प्र.5** थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) **14**
1. क्रमिक दृष्टीकोण
2. तापमान हा एक शेतीचा प्राकृतिक नियंत्रक
3. आग्नेय आशिया शेतीचे उगम केंद्र
4. पिक संयोग निश्चित करण्याचे तंत्रे

Seat No.	
-------------	--

**M.A. (Geography) (Semester – III) (New) (CBCS) Examination, 2017
Settlement Geography (Paper X)**

Day & Date: Thursday, 20-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 02.30 PM to 05.00 PM

- N.B. :**
- 1) *All questions are compulsory.*
 - 2) *All questions Carry equal marks*
 - 3) *Use of stencils is allowed.*
 - 4) *Draw neat and labeled maps and diagrams wherever necessary*

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the bracket. 07

- 1) Settlement Geography is the sub field of _____ Geography
a) Economic b) Cultural c) Human
- 2) _____ is an administrative town.
a) Kashi b) Chandigarh c) Kolhapur
- 3) The _____ central place hierarchy is based on administrative principle.
a) K-3 b) K-4 c) K-7
- 4) _____ is one of the basic needs of human being.
a) Shelter b) Hamlet c) Home
- 5) Settlement geography provide human an settlement approach at _____ level
a) National b) Regional c) Global
- 6) _____ types of settlements are common in arid zones
a) Liner b) Nucleated c) Dispersed
- 7) _____ wall houses are common in forest area of the world
a) Cement b) Wood c) Steel

B) Complete the following sentences: 07

- 1) _____ types of economic activities are largely found in rural settlement.
- 2) Food, _____ and clothing are the basic needs of human beings.
- 3) _____ wrote a book entitled 'nature of settlement geography'.
- 4) Air temperature above the city is always _____ than of the surrounding area.
- 5) The _____ central place hierarchy is based on traffic optimizing principle.
- 6) Oxford and Cambridge are _____ centers.
- 7) Urban morphology means internal _____ of a city.

- Q.2** Explain rural settlement and gives its types. **14**
- Q.3** Explain how environment affects on human settlement. **14**
- OR**
- Define settlement geography and explain nature and scope.
- Q.4** **Answer the following question in short (any two):** **14**
- 1) Explain functional classification of town.
 - 2) Critically examine Christaller theory of central place.
 - 3) Explain hierarchy of settlement in India.
 - 4) Explain growth of human settlement.
- Q.5** **Write short notes (any two):** **14**
- 1) Evolution of human settlement.
 - 2) Pattern of rural settlement
 - 3) Significance of human settlement
 - 4) August losch central place theory

(मराठी रूपांतर)

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 4) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

- प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा:** **07**
1. वसाहत भूगोल हि ——— भूगोलाची उपशाखा आहे.
 अ. आर्थिक ब. सांस्कृतिक क. मानवी
 2. ——— हे प्रशासकिय शहर आहे.
 अ. काशी ब. चंदिगड क. कोल्हापूर
 3. ——— मध्यवर्ती क्रमवारीता ही प्रशासनाच्या या तत्वावर आधारित आहे.
 अ. K-3 ब. K-4 क. K-7
 4. ——— ही मानवाची प्राथमिक/मूलभूत गरज आहे.
 अ. निवास ब. झोपडी क. घर
 5. वसाहत भूगोल मानवी वसाहतीचा ——— स्तरावरील दृष्टीकोन दर्शवितो.
 अ. राष्ट्रीय ब. प्रादेशिक क. जागतिक
 6. कोरडया/रुक्ष प्रदेशात ——— प्रकारच्या वसाहती प्रामुख्याने आढळतात.

7. ——— भिंतीची घरे जंगलक्षेत्रात प्रामुख्याने आढळतात.
अ. सिमेंट ब. लाकडी क. लोह

ब. खालील वाक्ये पूर्ण करा.

07

1. ग्रामीण वसाहतीमध्ये प्रामुख्याने ——— स्वरूपाच्या आर्थिक क्रिया आढळतात.
2. अन्न, ——— व वस्त्र या मानवाच्या मूलभूत गरजा आहेत.
3. ——— यांनी 'Nature of Settlement Geography' हे पुस्तक लिहिले.
4. सभोवतालच्या भागापेक्षा शहरी क्षेत्रावरील हवेचे तापमान नेहमी ——— असते.
5. सुयोग्य वाहतूक तत्वावर ——— ही मध्यवर्ती क्रमवारी आधारित आहे.
6. ऑक्सफर्ड व केंब्रिज हि ——— स्थाने आहेत.
7. नगराची अंतर्गत ——— म्हणजे रुपिकी होय.

प्र.2 ग्रामीण वसाहत विशद करून तीचे प्रकार सांगा.

14

प्र.3 मानवी वसाहतीवर पर्यावरणाचा कसा परिणाम होतो ते स्पष्ट करा.

14

किंवा

वसाहत भूगोलाची व्याख्या सांगून तिचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

14

1. शहरांचे कार्यात्मक वर्गीकरण स्पष्ट करा.
2. ख्रिस्टलरच्या मध्यवर्ती ठिकाण सिध्दांताचे टिकात्मक परिक्षण करा.
3. भारतातील वसाहतीचे क्रमवारिता स्पष्ट करा.
4. मानवी वसाहतीची वाढ स्पष्ट करा.

प्र.5 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

14

1. मानवी वसाहतीची उत्क्रांती
2. ग्रामीण वसाहतीचे आकृतीबंध (प्रारूप)
3. मानवी वसाहतीचे महत्व
4. ऑगस्ट लॉशचा मध्यवर्ती ठिकाण सिध्दांत

Seat No.	
-------------	--

M.A. / M.Sc. Geography (Semester – III) (New) (CBCS)
Examination, 2017
BOIGEOGRAPHY

Day & Date: Saturday, 22-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 2:30 PM to 05.00 PM

- N.B. :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) **Figures to the right indicate full marks.**
 - 3) **Use of stencil is allowed.**
 - 4) **Draw neat relabeled diagrams wherever necessary.**

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the bracket. 07

- 1) Biogeography is divided into basic branches as _____
 - a) Physical Geography and Human Geography.
 - b) Social Geography and Economic Geography.
 - c) Plant Geography and Zoo Geography.
 - d) Industrial Geography and Agricultural Geography.

- 2) _____ is one of the very important biotic components.
 - a) Water
 - b) Plants
 - c) Soil
 - d) Minerals

- 3) Those animals get their food through their mouths is called as _____
 - a) Parasites
 - b) Saprophytes
 - c) Holozonic
 - d) None of these

- 4) Total amount of energy used at each trophic level per unit area unit time is called _____
 - a) Food web
 - b) Number pyramids
 - c) Biomass Pyramid
 - d) Energy Pyramids

- 5) The animals depending on both, plants and animals for their food are called _____
 - a) Carnivores
 - b) Herbivores
 - c) Decomposers
 - d) Omnivores

- 6) Selva forests are _____
 - a) Tropical Evergreen Forest
 - b) Tropical Thorny Forest
 - c) Temperate Deciduous Forests
 - d) Temperate Coniferous Forests

- 7) The Forest Conservation Act, was passed by Indian Parliament on _____
 - a) 1972
 - b) 1927
 - c) 1986
 - d) 1952

B) Fill in the blanks.

07

- 1) The term 'Ecosystem' was first used by _____
- 2) The science of these interrelationship between animals, plants and their environment is called _____
- 3) The transition between two ecosystems is called as _____
- 4) Plants are the major source of food and energy supply to all animals including man, so it is also called as _____
- 5) A broad transition of vegetation between two different ecosystems mainly plant communities is called _____
- 6) _____ dispersal is for very short period of time
- 7) The Indian Board of Wildlife was established in _____ for the purpose of protection of wild animals.

Q.2 What is Biomes? State the list of biomes and explain the characteristics of any one biome in world with suitable examples. **14**

Q.3 A) Describe the different factors influencing on the Biogeography. **14**

OR

B) What is dispersal of animals? Explain the causes effects of animal dispersal

Q.4 Write short answer for the following questions. (Any Two) **14**

- 1) Explain Nature of Biogeography.
- 2) Discuss on paleorecords of animals.
- 3) What is the food chain and food web?
- 4) Discuss on Hot- Spot of biodiversity in India.

Q.5 Write short not notes(any two) **14**

- 1) Elements of Plant Geography
- 2) Plant succession.
- 3) Loss of Biodiversity
- 4) Laws of Environmental Protection

(मराठी रूपांतर)

सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.

3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे

प्र.1 अ.

योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा:

07

1. जैविक भूगोल हे मुलभूत दोन शाखांमध्ये विभागला आहे. त्या म्हणजेच ———.

- अ. प्राकृतिक भूगोल आणि मानवी भूगोल
ब. सामाजिक भूगोल आणि आर्थिक भूगोल
क. वनस्पती भूगोल आणि प्राणी भूगोल
ड. औद्योगिक भूगोल आणि कृषी भूगोल

2. ——— हा एक अतिशय महत्त्वाचा जैविक घटक आहे.

- अ. पाणी ब. वनस्पती क. मृदा ड. खनिजे

3. जे प्राणी स्वतःचे अन्न स्वतःच्या तोंडाद्वारे घेतात अशा प्राण्यांना ——— असे म्हणतात.

- अ. पॅरासाईट ब.सॅप्रोफाईटस् क. होलोझॉनीक ड. यापैकी नाही

4. विशिष्ट पोषण स्तरांमध्ये विशिष्ट क्षेत्रात विशिष्ट वेळी एकूण ऊर्जेच्या वापरास ——— असे म्हणतात.

- अ. अन्न साखळी ब.संख्यामनोरा क. बायोमासमनोरा ड.ऊर्जामनोरा

5. जे प्राणी आपल्या अन्नासाठी दोन्ही वनस्पती व प्राण्यावर अवलंबून असतात त्यांना ——— असे म्हणतात.

- अ. शाकाहारी ब. मांसाहारी क. सर्वाहारी ड. विघटक

6. सेल्वा वने ——— परिसंस्थेत आढळतात.

- अ. उष्ण कटिबंधीय सदाहरित वने
ब. उष्ण कटिबंधीय काटेरी वने
क. समशितोष्ण कटिबंधीय पानझडी वने
ड. समशितोष्ण कटिबंधीय शंकू आकाराची वने

7. भारतीय संसदेने वन संवर्धन कायदा ———साली सहमत केला.

- अ. 1972 ब. 1927 क. 1986 ड. 1952

ब. गाळलेल्या जागा भरा.

07

1. परिसंस्था ही संकल्पना सर्व प्रथम ——— यांनी वापरली.
2. प्राणी, वनस्पती आणि त्यांचे पर्यावरण यांच्यातील परस्परसंबंधाचा अभ्यास करणारे शास्त्र म्हणजे ———.
3. दोन परिसंस्थांच्या संक्रमणास ——— असे म्हणतात.
4. वनस्पती ह्या अन्नाचा प्रमुख स्रोत आहे आणि मानवासहित सर्व प्राण्यांना अन्नाचा पुरवठा करतात म्हणून त्यास ——— असे म्हणतात.
5. दोन विभिन्न परिसंस्थांच्या दरम्यान मुख्यतः वनस्पतींच्या बाबतीत एक विस्तृत वनस्पतींच्या संक्रमणास ——— असे म्हणतात.
6. ——— प्रसारण हे अतिशय कमी कालावधीचे असते.
7. भारतीय वन्यप्राणी बोर्डाची स्थापना वन्यप्राण्यांच्या संरक्षणाच्या उद्देशाने ——— साली केले.

प्र.2 जैव संचय म्हणजे काय? जैन संचयाचे प्रकार सांगून जगातील कोणत्याही एका जैव संचयाचे उदाहरणासहित वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **14**

प्र.3 जैविक भूगोलावर प्रभाव टाकणारे वेगवेगळे घटक वर्णन करा. **14**

किंवा

प्राण्याचे प्रसरण म्हणजे काय? प्राण्यांच्या प्रसरणाची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.4 खालिल प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **14**

1. जैविक भूगोलाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
2. प्राण्यांचे प्राचीन नोंदीवर चर्चा करा.
3. अन्न साखळी व अन्न जाळे म्हणजे काय?
4. भारतातील जैविक हॉट स्पॉट प्रदेशावर चर्चा करा.

प्र.5 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **14**

1. वनस्पती भूगोलाचे घटक
2. वनस्पती अनुक्रम
3. जैवविविधतेचा विनाश
4. पर्यावरण संरक्षणाचे कायदे

Seat No.	
-------------	--

**M.A./ M.Sc (Geography) (Semester – III) (New) (CBCS)
Examination, 2017
CULTURAL GEOGRAPHY**

Day & Date: Tuesday, 25-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 2:30 PM to 05.00 PM

- N.B. :**
- 1) *All questions are compulsory.*
 - 2) *All questions carry equal marks.*
 - 3) *Use of stencil is allowed.*
 - 4) *Draw neat relabeled diagrams wherever necessary.*

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternative given in bracket. 07

- 1) _____ is holly book of Christian.
a) Kuran b) Bible c) Ramayan d) None of these
- 2) _____ is product of human action.
a) Religion b) Culture c) Race d) None of these
- 3) Origin of Chinese civilization is in upper basin of _____.
a) Yangaste b) Si- Cang
c) Hoyang-Ho d) None of these
- 4) The _____ tribal group are inhabitants of Tropical Africa.
a) Pigmies b) Eskimo
c) Lap d) None of these
- 5) _____ is great force of civilization.
a) Money b) Education
c) Language d) None of these
- 6) _____ is famous because of Buddhism orisin.
a) Lumbini b) Jcrusalem c) Macca d) None of these
- 7) Pig are not found in _____ dominate area in word
a) Muslim b) Christian
c) Hindu d) None of these

B) Fill in the blanks. 07

- 1) Agriculture is _____ type of human activity.
- 2) _____ is the treasure of knowledge
- 3) _____ is gift of Egypt.
- 4) Generally peoples of _____ race have the strong prognatism

- 5) Toda's are inhabitants of _____ region of India.
- 6) _____ is official language of Kerala.
- 7) Generally peoples of _____ race are of "B" blood group

Q.2 Write an essay on cultural diversity and regionalization in India. **14**

Q.3 A) Write an essay on major religions of the world. **14**

OR

B) What is cultural geography? Comment on its nature and Scope in brief.

Q.4 Write answer of the following. (any two) **14**

- 1) Distinguish between urban society and rural society.
- 2) What is culture? Explain the cultural realms of the world.
- 3) What is impact of Industrial development on modern culture?
- 4) What is concept of social development.

Q.5 Write short notes. (any two) **14**

- 1) Components of culture
- 2) Ethnic groups
- 3) Religion and its diffusion.
- 4) Agriculture and modern technological changes.

(मराठी रूपांतर)

सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.

3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: **07**

1. — हा ख्रिश्चयनांचा पवित्र ग्रंथ आहे.
अ. कुराण ब. बायबल क. रामायण ड. यापैकी नाही
2. — ही मानवी क्रियांची निर्मिती आहे.
अ. धर्म ब. संस्कृती क. वंश ड. यापैकी नाही
3. चिनी संस्कृतीचा उगम — नदीच्या वरच्या खोऱ्यात झाला.
अ. यांगत्से ब.सि-कॅंग क. होयांगहो ड. यापैकी नाही
4. उष्ण कटिबंधीय आफ्रिके मध्ये — जगात मोठ्या प्रमाणात आढळते.
अ. पिग्मी ब.एस्किमो क. लॅप ड.यापैकी नाही
5. — ही संस्कृतीची मोठी शक्ती आहे.
अ. पैसा ब. शिक्षण क. भाषा ड. यापैकी नाही
6. — हे ठिकाण बौद्ध धर्माच्या उगमामुळे प्रसिद्ध होते.
अ. लुंबिनी ब. जेखरुलेम क. मक्का ड. यापैकी नाही
7. डुकर हा — प्रमुख असणाऱ्या जगातील प्रदेशात आढळत नाही.

ब. गाळलेल्या जागा भरा. 07

1. शेती हा मानवाचा ——— प्रकरचा व्यवसाय आहे.
2. ——— हे ज्ञानाचे भांडार आहे.
3. ——— ही इजिप्तची देणगी आहे.
4. सामान्य पणे ——— वंशाच्या लोकांच्या जबडा मोठ्या आकाराचा असतो.
5. तोडा हे भारताच्या ——— प्रदेशातील रहिवाशी आहेत.
6. केरळची ——— ही कार्यालयीन भाषा आहे.
7. सामान्यपणे ——— वंशाच्या लोकांचा रक्त गट 'ब' आहे.

प्र.2 भारतातील सांस्कृतिक विविधता व प्रादेशिकरणावर निबंध लिहा. 14

प्र.3 जगातील प्रमुख धर्मावर निबंध लिहा. 14

किंवा

सांस्कृतिक भूगोल म्हणजे काय? सांस्कृतिक भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.4 खालिल प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 14

1. नागरी समाज व ग्रामीण समाजामधील भेद स्पष्ट करा.
2. संस्कृती म्हणजे काय? जगातील सांस्कृतिक विभाग स्पष्ट करा.
3. औद्योगिक विकासाचा आधुनिक संस्कृतीवर परिणाम कसा झाला आहे.
4. सामाजिक विकास संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.5 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) 14

1. सांस्कृतिक घटक
2. वांशिक समुह
3. धर्म आणि त्याचा प्रकार
4. शेती आणि आधुनिक तंत्रज्ञानाचे बदल

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. (Semester – IV) (Old) (CGPA) Examination, 2017
GEOGRAPHY

REGIONAL PLANNING & DEVELOPMENT IN INDIA

Day & Date: Wednesday, 19-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 2:30 PM to 05.00 PM

- N.B. :**
- 1) *All questions are compulsory.*
 - 2) *All questions carry equal marks.*
 - 3) *Use of stencil is allowed.*
 - 4) *Draw neat relabeled diagrams wherever necessary.*

Q.1 A) Complete the following sentences by choosing correct alternative given below: 07

- 1) The word 'Region' is derived from the Latin word _____.
a) Regen b) Regan c) Regionne d) Regio
- 2) Literacy is a _____ indicate of development.
a) Social b) Economic c) Demographic d) Political
- 3) Prime minister is the _____ of Planning Commission of India.
a) Secretary b) General Secretary
c) Chairman d) Member
- 4) The growth pole concept was put forwarded by _____ in 1955.
a) L.D, Stamp b) F. Per roux
c) O. H. K. Spate d) W. Christaller
- 5) Panchayati Raj system in Maharashtra is a _____ tier system.
a) 1 b) 2 c) 3 d) 4
- 6) _____ has for mulated13 macro and 36 mega planning in India.
a) P. Sengupta b) R.P.Mishra
c) L.d. Stamp d) R.L. Sing
- 7) W. Christaller's Principle is related with administrative principle
a) K 3 b) K₅ c) K₆ d) K 7

B) Answer the following in one sentence only: 07

- 1) Who attempted divisions of India into planning regions?
- 2) Who wrote the book, 'Regional development planning in

India'?

- 3) Which region lie at the lowest level of hierarchy of planning?
- 4) Which category of regions dose metropolitan region belongs to?
- 5) Who stated that 'Regions are good servants but bad master?'
- 6) Which model was developed by J. Q. Stewart?
- 7) State the full form of DPAP.

Q.2 Critically examine the Central place theory. **14**

Q.3 A) Explain in detail regional variation in the levels of social-economic development in India. **14**

OR

B) Explain the concept of region and discuss the types and hierarchy of regions.

Q.4 Answer the following question (any two): **14**

- 1) What are the indicators of development?
- 2) Describe the problem of regional development in Maharashtra.
- 3) Describe in short the physical regions of India.
- 4) Explain the need of people's participation in planning process.

Q.5 Write short notes(any two) **14**

- 1) Approaches to Regional Planning
- 2) Panchayat Raj system in Maharashtra.
- 3) Drought problematic regions in India
- 4) Hierarchy of regions

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: **07**

1. Region हा शब्द — या लॅटिन शब्दापासून बनलेला आहे.
अ. Regen ब. Regan क. Regionne ड. Regio
2. साक्षरता ही — विकासाची निर्देशक आहे.
अ. सामाजिक ब. आर्थिक क. लोकसंख्याशास्त्रीय ड. राजकीय
3. पंतप्रधान हे भारताच्या नियोजन आयोगाचे — असतात.
अ. सचिव ब. महासचिव क. अध्यक्ष ड. सदस्य
4. 1955 मध्ये ग्रोथ पोल ही संकल्पना — यांनी मांडली.
अ. L.D.Stamp ब. F.Perroux क. O.H.K.Spate ड. W.Christaller

5. महाराष्ट्रातील पंचायत राज व्यवस्था ही ——— स्तरीय आहे.

अ. 1 ब. 2 क. 3 ड. 4

6. भारतात ——— यांनी 13 विशाल आणि 36 मध्यम नियोजन विभाग तयार केले आहेत.

अ. P.Sengupta ब. R.P.Mishra क. L.D.Stamp ड. R.L.Singh

7. डब्लू.क्रिस्टलरचे ——— हे तत्व प्रशासकीय तत्वांशी संबंधित आहेत.

अ. K₃ ब. K₅ क. K₆ ड. K₇

ब. खालिल प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

07

1. भारतातील प्रादेशिक नियोजन विभाग करण्याचे प्रयत्न कोणी केले?
2. 'Regional Development Planning in India' सदर पुस्तकाचे लेखक कोण?
3. नियोजन विभागाच्या सर्वात खालच्या श्रेणीचा प्रदेश कोणता?
4. महासागरा संबंधातील प्रदेश हे कोणत्या प्रकारच्या प्रादेशिकीकरणात येतात?
5. 'प्रदेश हे चांगले सेवक परंतु वाईट मालक असतात' असे कोण म्हणाले?
6. जे.क्यु.स्टुअर्ट यांनी विकसित केलेले मॉडेल कोणते?
7. DPAP चे पूर्ण रूप सांगा.

प्र.2 केंद्रिय स्थल सिध्दांताचे टीकात्मक परिक्षण करा.

14

प्र.3 भारतातील सामाजिक-आर्थिक विकास पातळीमधील प्रादेशिक तफावतीचे सविस्तर वर्णन करा.

14

किंवा

प्रदेशाची संकल्पना स्पष्ट करा आणि प्रदेशाचे स्तर व प्रकारांची चर्चा करा.

प्र.4 खालिल प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

14

1. विकासाचे निर्देशक कोणते आहेत?
2. महाराष्ट्रातील प्रादेशिक विकासाच्या समस्यांचे वर्णन करा.
3. भारतातील प्राकृतिक विभागांचे सविस्तर वर्णन करा.
4. नियोजन प्रक्रियेतील लोकांचा सहभाग स्पष्ट करा.

प्र.5 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

14

1. प्रादेशिक नियोजनाचे दृष्टीकोण
2. महाराष्ट्रातील पंचायती राज प्रणाली
3. भारतातील अवर्षण प्रवणग्रस्त प्रदेश
4. प्रदेशांचे स्तर

Seat No.	
----------	--

**M.A. Geography (Semester – IV) (Old) (CGPA) Examination, 2017
DEVELOPMENT OF MORDEN GEOGRAPHY**

Day & Date: Friday, 21-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 2:30 PM to 05.00 PM

- N.B. :**
- 1) *All questions are compulsory.*
 - 2) *Draw neat diagrams wherever necessary.*
 - 3) *Use of stencils is allowed.*
 - 4) *Figures to the right indicate full marks*

Q.1 A) Select correct alternative and complete the following sentences. 07

- 1) _____ coined the word Geography.

a) Alexander	b) Ptolemy
c) Erathothenes	d) Herodotus.

- 2) The _____ were the first, who put forward the Idea of the periodic nature of monsoon.

a) Greek	b) Roman	c) Arbs	d) American
----------	----------	---------	-------------

- 3) _____ Geography deals with universal laws and generic concepts.

a) Systematic	b) Regional
c) Local	d) None of these

- 4) The origin of Environmental determinism lies in the work of _____

a) Chareles Darin	b) Ellen semple
c) Humboldt	d) Ritter

- 5) Possibilism is associated with the _____ school of geography.

a) German	b) French	c) British	d) American
-----------	-----------	------------	-------------

- 6) _____ theory was putforth by makinder.

a) Heart land	b) Rimland
c) Industrial location	d) Continent drift

- 7) The term 'Humanistic Geography' was used for the first time by _____

a) Kant	b) Kirk	c) Ptolemy	d) Yi-fu-Tuan
---------	---------	------------	---------------

B) Fill in the blanks: 07

- 1) The book entitled 'Kitab Al Hind' is written by _____
- 2) Herodotus work is an excellent example of _____ Geography
- 3) Before Ratzel, the foundation of _____ Geography was laid by Humboldt.

- 4) According to _____, man and nature are inseparable.
- 5) According to _____ the pays is the ideal unit to study.
- 6) The term 'Areal differentiation' is coined by _____
- 7) _____ was a major exponent of the Behaviouristic approach.

Q.2 Explain contribution of Alexander van Humboldt in the development of Geography. **14**

Q.3 A) Explain impact of discoveries on the development of Geography **14**
OR

B) Explain concept of Environmental determinism in detail.

Q.4 Write short answer of the following questions.(any two) **14**

- 1) Give the contribution of Greek in the development of Geography.
- 2) Explain dualism in between physical and Human Geography
- 3) Explain contribution of Vidal-de-La- Blache in the development of Geography.
- 4) State the features of model.

Q.5 Write short notes on any two of the following (any two): **14**

- 1) Positivism
- 2) Definitions and merits of quantitative revolution
- 3) Possibilism
- 4) Books and concepts of Carl Ritter

(मराठी रूपांतर)

- सुचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: **07**

1. 'जिओग्राफी' हा शब्द — यांनी तयार केले आहे.
अ. अलेक्झांडर ब. टॉलेमी क. इरॉस्थेनिस ड. हेरोडोटस
2. मान्सुनच्या नियतकालीन स्वरूपाची कल्पना — यांनी प्रथम मांडली.
अ. ग्रीक ब. रोमन क. अरब ड. अमेरिकन
3. — भूगोल हा वैश्वीक नियम — व सामान्य संकल्पनाशी संबंधीत आहे.
अ. क्रमीक ब. प्रादेशिक क. स्थानिक ड. यापैकी नाही
4. पर्यावरण निश्चयवादाचा उगम — यांच्या कार्यामध्ये आहे.
अ. चार्ल्स डार्विन ब. एलन सेंपल क. हम्बोल्ट ड. रिटर
5. संभवाद ही संकल्पना — भूगोल संकुलांशी (विचार श्रेणीशी) संबंधीत

आहे.

अ. जर्मन ब. फ्रेंच क. ब्रिटीश ड. अमेरिकन

6. मॅकिंडर यांनर ——— सिध्दांत मांडला.

अ. हार्टलँड ब. डिमलँड
क. उदयोगधंदयाचे स्थानिकीकरण ड. भूखंड वहन

7. 'हयुमॅनिस्टीक निओग्राफी' ही संज्ञा सर्वप्रथम ——— यांनी वापरली.

अ. कांट ब. किर्क क. टॉलेमी ड. इ.फु.टयुन

ब. गाळलेल्या जागा भरा.

07

1. 'किताब अल् हिंद' हा ग्रंथ ——— यांनी लिहला आहे.
2. हेरोडोटस यांचे कार्य ——— भूगोलाचे उत्कृष्ट उदाहरण आहे.
3. रॅट्झेल यांच्यापूर्वी हम्बोल्ट यांनी ——— भूगोलाचा पाया रचला.
4. ——— यांच्या मते मानव आणि निसर्ग यांना एकमेकांपासून वेगळे करता येत नाही.
5. ——— यांच्या मते 'पायस' हे अभ्यासासाठी आदर्श एकक (युनिट) आहे.
6. 'एडियल डिफरन्सशियशन' ही संज्ञा ——— यांनी तयार केली.
7. ——— हे वर्तणुक वादाचे प्रमुख पुरस्कर्ते होते.

प्र.2 अलेक्झांडर व्हॉन हम्बाल्ट यांचे भूगोल विकासातील योगदान स्पष्ट करा.

14

प्र.3 शोधांचा भूगोल विकासावरिल प्रभाव स्पष्ट करा.

14

किंवा

पर्यावरण निश्चयावर संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

14

1. ग्रीक भूगोलकारांचे भूगोल विकासातील योगदान द्या.
2. प्राकृतिक भूगोल आणि मानवी भूगोल यांच्यातील द्वैतावाद स्पष्ट करा.
3. विडाल-डी-ला-ब्लाश यांचे भूगोल विकासातील योगदान स्पष्ट करा.
4. प्रतिकृतीची (Model) वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.5 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

14

1. सकरात्मकवाद
2. रवांखिकीय क्रांतीची व्याख्या व गुण
3. संभववाद
4. कार्ल डिटर यांचे ग्रंथ व संकल्पना

Seat No.	
----------	--

M.A.(Geography)(Semester – IV) (Old) (CGPA) Examination, 2017
Political Geography

Day & Date: Monday, 24-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 2:30 PM to 05.00 PM

- N.B. :**
- 1) *All questions are compulsory.*
 - 2) *Draw neat diagrams wherever necessary.*
 - 3) *Use of stencils is allowed.*
 - 4) *Figures to the right indicate full marks*

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the bracket: 07

- 1) _____ is called founder of political geography.
a) Ritter b) Ratzel c) Blache d) Mackinder
- 2) The word 'nation' come from the _____ language
a) French b) Spanish c) Arabic d) Latin
- 3) _____ is the cultural elements of the state.
a) Population b) Size
c) Shape d) Location
- 4) Who controls the Rimland rules Eurasia, who rules Eurasia rules the world” is statements of _____
a) Mackinder b) Hooson
c) Mahan d) Spykman
- 5) Frontiers are not characterized by _____
a) Rudimentary socio-economic relation
b) Rebelliousness and lawlessness
c) Political Affiliation
d) Integrating factor
- 6) _____ is an example of physical boundaries.
a) USA and Canada b) France and Belgium
c) Spain and France d) India and Pakistan
- 7) The genetic classification of boundaries are included in ____
a) Antecedent boundaries b) Subsequent boundaries
c) Superimposed boundaries d) All of these

B) Fill in the blanks: 07

- 1) The word 'nation' come from the Latin word _____
- 2) According to Mackinder's Heartland Theory the "Pivot Area" is termed as _____
- 3) _____ was the proposed the concept of geo-politics based

on ocean power.

- 4) Genetic classification of boundaries was proposed by _____
- 5) 49° latitudes divides _____
- 6) Mac Mohan line separates _____
- 7) Krishna Water Disputes Tribunal was set up by Government of India in _____

Q.2 Discuss on the nature and scope of political geography. **14**

Q.3 A) Explain the geographical elements of state. **14**

OR

B) Explain the Heartland theory of Mackinder.

Q.4 Write short answer for the following questions.(any two) **14**

- 1) Explain the concept of Sea power by Mahan.
- 2) Explain the concept of Nation.
- 3) Explain the Genetic classification of boundary
- 4) Explain with suitable example of conflict resolutions insurgency in border state.

Q.5 Write short notes **14**

- 1) Relation with allied branches of Political geography.
- 2) Function of Boundaries
- 3) Concept of Buffer State
- 4) Boundary disputes of India and china.

(मराठी रूपांतर)

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) स्टेनसिलची वापर करण्यास दर्शवितात.
4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: **07**

1. — यांना राजकीय भूगोलाचे जनक असे म्हणतात.
अ. रिटर ब. रॅटझेल् क. ब्लास ड. मॅकिंडर
2. 'नेशन' हा शब्द — या भाषेतून आला.
अ. फ्रेंच ब. स्पॅनिश क. अरेबिक ड. लॅटिन
3. — हा राज्याचा सांस्कृतिक घटक आहे.
अ. लोकसंख्या ब. विस्तारक क. आकार ड. स्थान
4. "परिधीभूमीवर जो नियंत्रण करेल तो युरोशियावर राज्य करेल, जो युरोशियावर राज्य करेल तो जगावर राज्य करेल" हे विधान — यांनी केले.
अ. मॅकिंडर ब. हसन क. महान ड. स्पायकमन

5. सिमाप्रदेशाचे ——— हे वैशिष्ट्य नाही.
अ. अविकसित सामाजिक-आर्थिक संबंध ब. बंडखोरी व बेबंदशाही
क. राजकीय संलग्नीकरण ड. एकत्रित घटक
6. ——— हे प्राकृतिक सीमारेषेचे उदाहरण आहे.
अ. यु.एस.ए. आणि कॅनडा ब. फ्रान्स आणि बेल्जियम
क. स्पेन आणि फ्रान्स ड. भारत आणि पाकिस्तान
7. अनुवांशिक सीमांच्या वर्गीकरणामध्ये ——— चा समावेश होतो.
अ. पूर्ववर्ती ब. अनुवर्ती क. अध्यारोपित ड. यापैकी सर्व

ब. गाळलेल्या जागा भरा.

07

1. 'नेशन' हा शब्द लॅटिन भाषेतील ——— या शब्दातून आला.
2. मॅकिंडरच्या हृदयभूमी सिध्दांतानुसार ——— यास मर्म क्षेत्र असे संबोधले आहे.
3. समुद्र शक्तिवर आधारित भूराजनिती ही संकल्पना ——— यांनी प्रतिपादित केली.
4. अनुवांशिक सीमांचे वर्गीकरण सर्वप्रथम ——— यांनी केले.
5. 49° उत्तर अक्षवृत्त ही ——— देशांना वेगळे करते.
6. मॅकमोहन रेषा ——— यांना वेगळी करते.
7. कृष्णा पाणी वाटप वाद न्यायधिकरणाची निर्मिती भारत सरकारने ——— मध्ये केली.

प्र.2 राजकीय भूगोलाच्या स्वरूप व्याप्तीवर चर्चा करा. **14**

प्र.3 राज्याचे भौगालिक घटक स्पष्ट करा. **14**

किंवा

मॅकिंडरच्या हृदयभूमी सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) **14**

1. महानची समुद्र शक्ति संकल्पना स्पष्ट करा.
2. राष्ट्र संकल्पना स्पष्ट करा.
3. सिमांचे अनुवांशिक वर्गीकरण स्पष्ट करा.
4. योग्य उदाहरणाच्या सहाय्याने सरहद्द राज्यातील संघर्ष स्पष्ट करा.

प्र.5 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) **14**

1. राजकीय भूगोलाचे इतर शाखाशी संबंध
2. सीमांचे कार्ये
3. मृदुग राज्य संघटना
4. भारत आणि चीन सीमा वाद

Seat No.	
-------------	--

**M.A./M.Sc.(Geography) (Semester – IV) (CGPA)(Old) Examination, 2017
GEOGRAPHY OF TOURISM**

Day & Date: Wednesday, 26-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 2:30 PM to 05.00 PM

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Use of stencils is allowed.*
3) *All questions carry equal marks.*

Q.1 A) Fill in the blanks with appropriate word in the bracket. 07

- 1) The Hebrew term 'torah' means _____ studying and research.
a) Learning b) Reading c) Writing
- 2) _____ is known as father of Agri tourism concept in India.
a) Anna Hajare b) Pandurang Taware c) Harish Gidawani
- 3) Fort, Capital are the _____ type of tourist centers.
a) Cultural b) Social c) Historical
- 4) _____ institution in India works for the development of tourism in India.
a) S.T.D.C. b) I.T.D.C. c) M.T.D.C.
- 5) _____ is the famous beach in Maharashtra.
a) Kalangut b) Dona Pavala c) Tarkarali
- 6) _____ Sanctuary is a famous for elephant.
a) Gir b) Dajipur c) Madumalai
- 7) Delhi _____ Jaipur of the famous tourism circuits is as known as golden trangle.
a) Mathura b) Chandigarh c) Agra

B) Fill in the blanks. 07

- 1) _____ as people traveling and staying in places out-side their usual environment for not more than one consecutive year for leisure, business and other purposes.
- 2) The most popular form of _____ travel was the pilgrimage tourism.
- 3) _____ provides variety of recreation to Urbanites through festival and Handicrafts.
- 4) I.H.A. stand for _____
- 5) India was ranked _____ in the world for Hotel.
- 6) Floating Hotels are located surface on the _____.
- 7) Mahabaleshwar is the famous _____ station in Maharashtra.

- Q.2** Define tourism and explain the influencing physical factor. **14**
- Q.3** **A)** Explain in brief religious centres and Hill stations in Maharashtra. **14**
OR
B) Examine the regional dimensions of tourist attractions in India.
- Q.4** **Answer the following questions in shorts (any two):** **14**
 1) Discuss the negative economic impact of tourism.
 2) Discuss the social impact of tourism.
 3) Describe the various longer tourist circuits in India.
 4) Explain a Geographical factors influencing on tourism.
- Q.5** **Write short notes on any two of the following.** **14**
 1) Globalization and tourism
 2) Pro-Poor tourism
 3) Elements of tourism
 4) Indian Hotel Industry

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
 3) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवाणगी आहे.*

- प्र.1** **अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा:** **07**
- हिब्रु शब्द Torah म्हणजे ——— अभ्यास करणे आणि शोधणे.
 अ. शिकणे ब. अभ्यास करणे क. लिहणे
 - भारतातील कृषी पर्यटन संकल्पनेचा जनक म्हणून ——— यांना ओळखले जाते.
 अ. अण्णा हजारे ब. पांडुरंग तावरे क. हरिश गिडवानी
 - किल्ले राजधान्या ही ——— प्रकारची पर्यटन स्थळे आहेत.
 अ. सांस्कृतिक ब. सामाजिक क. ऐतिहासिक
 - भारतातील पर्यटन विकासासाठी ——— ही संस्था कार्य करते.
 अ. S.T.D.C. ब. I.T.D.C. क. M.T.D.C.
 - हे महाराष्ट्रातील प्रसिध्द पुलन (Beach) आहे.
 अ. कलंगुट ब. डोनापावला क. तारकरली
 - हे अभयारण्य हत्तीसाठी प्रसिध्द आहे.
 अ. गिर ब. दाजीपूर क. मदूमलाई
 - दिल्ली ——— जयपूर हे प्रसिध्द पर्यटन परिक्रमा सोनेरी त्रिकोण म्हणून ओळखले जाते.

ब. रिकाम्या जागा भरा.**07**

1. आपल्या राहणाऱ्या वातावरणातून एक वर्षापेक्षा कमी काळ व्यापार किंवा इतर कारणासाठी प्रवास करून राहतात त्यास ---- असे म्हणतात.
2. ---- पर्यटनात तीर्थयात्रा हे एक लोकप्रिय पर्यटन आहे.
3. महोत्सव व हस्तकलेच्या माध्यमातून ---- मार्फत नगरवासीयांना विविध प्रकारच्या मनोरंजनाच्या सुविधा पुरवल्या जातात.
4. I. H. A. चे विस्तारीत रूप सांगा.
5. हॉटेल उदयोगात भारताचा जगात ---- क्रमांक लागतो.
6. तरंगती हॉटेल ---- च्या पृष्ठभागावर स्थापन होतात.
7. महाबळेश्वर हे प्रसिध्द ---- चे ठिकाण महाराष्ट्रात आहे.

प्र.2 पर्यटनाची व्याख्या सांगा व पर्यटनावर परिणाम करणारे प्राकृतिक घटक स्पष्ट करा. **14**

प्र.3 महाराष्ट्रातील धार्मिक पर्यटन स्थळे व थंड हवेची ठिकाणे याची थोडक्यात माहिती द्या. **14**

किंवा

भारतातील प्रादेशिक आकर्षनाची व्याप्ती सांगा.

प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा.(कोणतेही दोन) **14**

1. पर्यटनाच्या नकारात्मक आर्थिक परिणामाची चर्चा करा.
2. पर्यटनाच्या सामाजिक परिणामाची चर्चा करा.
3. भारतातील दिर्घ लांबीच्या पर्यटन परिक्रमाचे वर्णन करा.
4. पर्यटनावर प्रभाव टाकणारे भौगोलिक घटक विशद करा.

प्र.5 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) **14**

1. जागतीकरण आणि पर्यटन
2. गरिबांचे पर्यटन
3. पर्यटनाचे घटक
4. भारतीय हॉटेल उदयोग

7) The highest industrial employment in India is found in _____ industry sector.

- Q.2** Describe the least-cost location theory of “Alfred Weber”. **14**
- Q.3 A)** Discuss the iron and steel industries in Japan. **14**
- OR**
- B)** What is manufacturing geography? Explain its nature and scope.
- Q.4 Answer the following questions in shorts (any two)** **14**
- 1) Explain the physical factors for industrial location in brief.
 - 2) Discuss in brief the cotton textile industry in India.
 - 3) What is an industrial hazard?
 - 4) Critically review the neo-classical theory.
- Q.5 Write short notes on any two of the following.** **14**
- 1) Industrial region of India.
 - 2) New industrial policy of India.
 - 3) Chemical industry
 - 4) Privatization

(मराठी रूपांतर)

- सुचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

- प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा:** **14**
1. जेथे कच्च्या मालाचे पक्क्या मालात रूपांतर होते त्या क्रियेला ---- असे म्हणतात.
अ. कारखानदारी ब. कृषी क. लाकुडतोड ड. यापैकी नाही
 2. कारखानदारी उद्योगामध्ये ---- यास काळा हिरा म्हणून संबोधले जाते.
अ. सोने ब. प्लॅटिनिम क. दगडी कोळसा ड. यापैकी नाही
 3. जपान हा देश भारताचा ---- खनिजाचा प्रमुख कारण आहे.
अ. लोह खनिज ब. द. कोळसा क. मॅंगेनिज ड. यापैकी नाही
 4. ---- येथे लोह पोलाद उद्योगाच्या स्थानिकीकरणाचे अनेक घटक उपलब्ध आहे.
अ. पिटर्स बर्ग ब. लंडन क. मुंबई ड. यापैकी नाही
 5. दामोदर नदीच्या जल प्रदुषणाचे ---- हे प्रमुख कारण आहे.
अ. औद्योगिक पाण्याचा विसर्ग ब. प्राणी धुणे
क. रसायनांचा वापर ड. यापैकी नाही
 6. भारताच्या औद्योगिक विकासावर ---- चा परिणाम झाला आहे.

अ. खाजगीकरण ब. व्यापार क. जागतिकीकरण ड. यापैकी नाही

7. — हे भारताचे मॅचेस्टर समजले जाते.

अ. मुंबई ब. सोलापूर क. कोलकता ड. दिल्ली

ब. रिकाम्या जागा भरा.

07

1. लॅटिन भाषेतील 'मॅन्यूफॅक्चरा' या शब्दावरून — शब्द आला आहे.
2. जास्त नफा अधिक्थ सिध्दांत — यांनी मांडला.
3. — देशातील न्यू-इंग्लंड औद्योगिक प्रदेश अग्रेसर आहे.
4. जागतिकीकरण म्हणजे — चे दर कमी करणे होय.
5. यु.एस.अ. मधील — हे केंद्र स्वयंचलीत उद्योगात अग्रेसर आहे.
6. भारताचे नवे औद्योगिक धोरण — सरकारने तयार केले.
7. भारतात सर्वाधिक कामगार — या उद्योगात आढळून येतात.

प्र.2 "अल्फ्रेड वेबर" यांच्या किमान मूल्य औद्योगिक स्थल सिध्दांताचे वर्णन करा.

14

प्र.3 जपान मधील लोह पोलाद उद्योगाचा वृत्तांत लिहा.

14

किंवा

कारखानदारी भूगोल म्हणजे काय? त्याचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.4 कोणत्याही दोन वर थोडक्यात उत्तरे लिहा.

14

1. उद्योगधंदयच्या स्थानिकीकरणाच्या प्राकृतिक घटकांचा थोडक्यात वृत्तांत लिहा.
2. भारतातील सुतीवस्त्र उद्योगाचे वर्णन करा.
3. औद्योगिक आपत्ती म्हणजे काय?
4. निओ-क्लासिकल सिध्दांताचे टिकात्मक परिक्षण करा.

प्र.5 टिपा लिहा.

14

1. भारतातील औद्योगिक प्रदेश
2. भारताचे नविन औद्योगिक धोरण
3. रसायन उद्योग
4. खाजगीकरण

Seat No.	
-------------	--

**M.A./M.Sc. (Semester – IV) (New) (CBCS) Examination, 2017
GEOGRAPHY**

REGIONAL PLANNING & DEVELOPMENT IN INDIA

Day & Date: Wednesday, 19-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 2:30 PM to 05.00 PM

- N.B. :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Draw *neat* diagrams wherever necessary.
 - 3) Use of stencils is allowed.
 - 4) Figures to the *right* indicate full marks.

Q.1 A) Complete the following sentences by choosing correct alternative given below: 07

- 1) The word 'Region' is derived from the _____ word 'Regio'.
a) Greek b) Roman c) Latin d) French
- 2) To delineate natural region _____ homogeneity is considered.
a) Physical b) Social c) Economic d) Political
- 3) R. P. mishra wrote a book entitled _____.
a) Regional Planning in India
b) Regional Development in India
c) Regional Planning
d) Regional Development Planning in India
- 4) Prime minister is the _____ of planning Commission of India.
a) Secretary b) General Secretary
c) Chairman d) Nominated member
- 5) For _____ purpose. India is divided into 6 planning regions.
a) Political b) Administrative
c) Natural d) Development
- 6) Panchayat Raj system in Maharashtra has _____ tier system.
a) 1 b) 2 c) 3 d) 4
- 7) W. Christaller's _____ principal is related with market optimizing
a) K 3 b) K 4 c) K 5 d) K 7

B) Answer the following questions in one sentence only: 07

- 1) Who attempted division of India into planning regions?
- 2) Who put forwarded the Growth pole concept in 1955?
- 3) S. P. chatterjee divided India onto how many major

physiographic division?

- 4) Which regions lie at the top most level of hierarchy of planning regions?
- 5) Which category of regions dose metro Politian regions belong to?
- 6) Which committee suggested a two tier Panchayat Raj structure?
- 7) D P A P stands for?

Q.2 Critically examine the 'Central Place Theory" and explain now it is related with regional planning. **14**

Q.3 A) Discuss the problems and prospects of regional development in India. **14**

OR

B) Explain the concept of region and discuss the types and hierarchy of regions.

Q.4 Answer the following questions in shorts (any two): **14**

- 1) Describe in short various indicators of development.
- 2) Explain the role of panchayat Raj Institutions regional development.
- 3) Describe in short the physical regions of India.
- 4) Describe the problems of regional development Maharashtra.

Q.5 Write short notes on (any two) **14**

- 1) People's participation in planning process
- 2) Metropolitan regions
- 3) Drought problematic regions in India
- 4) Approaches to Regional planning.

(मराठी रूपांतर)

सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: **07**

1. ही संज्ञा — भाषेतील 'Regio' या शब्दापासून बनली आहे.
अ. ग्रीक ब. रोमन क. लॅटीन ड. फ्रेंच
2. नैसर्गिक प्रदेशाच्या आखणीसाठी प्रदेशाचा — एकजिनसीपणा विचारात घेतला जातो.
अ. प्राकृतिक ब. सामाजिक क. आर्थिक ड. राजकीय
3. आर.पी.मिश्रा यांनी — हे पुस्तक लिहीले आहे.
अ. Regional Planning in India
ब. Regional Development in India
क. Regional Planning

ड. Regional Development Planning in India

4. पंतप्रधान हे भारताच्या नियोजन आयोगाचे ——— असतात.
अ. सचिव ब. महासचिव क. अध्यक्ष ड. नामनिर्देशित सदस्य
5. ——— दृष्ट्या भारताचे 6 नियोजन प्रदेशात विभाजन केलेले आहे.
अ. राजकीय ब. प्रशासकीय क. नैसर्गिक ड. विकास
6. महाराष्ट्रातील पंचायत राज व्यवस्था ही ——— स्तरीय आहे.
अ. 1 ब. 2 क. 3 ड. 4
7. W.ख्रिस्टलरचे ——— हे तत्व बाजारपेठेशी संबंधित आहे.
अ. K 3 ब. K 4 क. K 5 ड. K 7

ब. खालिल प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा:

07

1. भारतातील प्रादेशिक नियोजन विभाग करण्याचे प्रयत्न कोणी केले?
2. 1955 मध्ये ग्रोथ पोल संकल्पना मांडली?
3. S.P.चॅटर्जी यांनी भारताचे किती प्रमुख प्राकृतिक विभाग पाडले आहेत?
4. नियोजन विभागाच्या सर्वात वरच्या श्रेणीचे प्रदेश कोणते असतात?
5. महानगरी प्रदेश कोणत्या प्रकारच्या प्रदेशाशी संबंधित असतात?
6. कोणत्या समितीने द्विस्तरीय पंचायती राज रचना सुचविली?
7. D.P A P चे पूर्ण रूप काय?

प्र.2 मध्यवर्ती स्थल सिध्दांताचे टीकात्मक परिक्षण करा आणि तो प्रादेशिक नियोजनाशी कसा संबंधित आहे याचे विवेचन करा. 14

प्र.3 भारतातील प्रादेशिक विकासाच्या समस्या व अपेक्षा यावर चर्चा करा. 14
किंवा
प्रदेश ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि प्रदेशाचे स्तर व प्रकारांची चर्चा करा.

प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) 14
1. विकासाच्या विविध निर्देशकांचे वर्णन करा.
2. प्रादेशिक विकासात पंचायती राज संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.
3. भारतातील प्राकृतिक विभागांचे थोडक्यात वर्णन करा.
4. महाराष्ट्रातील प्रादेशिक विकासातील समस्यांचे वर्णन करा.

प्र.5 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) 14
1. नियोजन प्रक्रियेत लोक सहभाग
2. शहरासंबंधीचे प्रदेश
3. भारतातील अवर्षण प्रवण ग्रस्त विभाग
4. प्रादेशिक नियोजनाचे दृष्टीकोण

Seat No.	
----------	--

**M.A. Geography (Semester – IV) (New) (CBCS) Examination, 2017
DEVELOPMENT OF MODERN GEOGRAPHY**

Day & Date: Friday, 21-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 2:30 PM to 05.00 PM

- N.B. :**
- 1) *All questions are compulsory.*
 - 2) *Draw neat diagrams wherever necessary.*
 - 3) *Use of stencils is allowed.*
 - 4) *Figures to the right indicate full marks*

Q.1 A) Complete the following question by choosing correct alternative: 07

- 1) _____ is considered father of regional Geography.
 - a) Strabo b) Herodotus c) Erato thanes d) Ptolemy
- 2) Thales was the first _____ thinker to initiate measurement of the Earth.
 - a) Roman b) Greek c) Arb d) British
- 3) _____ founded school of Human Geography was laid by_____.
 - a) Blache b) Ratzel c) Ritter d) Humboldt
- 4) Before Ratzel foundation of Regional Geography was laid by_____.
 - a) Humboldt b) Carl Ritter
 - c) Blache d) Semple
- 5) The heart land theory was put forth by _____.
 - a) Hart shorne b) Mackinder
 - c) Ritter d) Humboldt
- 6) The concept of 'Unit in diversity' is development by_____.
 - a) Ritter b) Ratzel c) Semple d) Hart shorne
- 7) The concept of positivism is put forth by _____.
 - a) August comte b) Strabo
 - c) Hart shorne d) Ritter.

B) Fill in the blanks. 07

- 1) The book entitled 'Kitab Al Hind' is written by _____
- 2) _____ was first Greek Thinker who originated several basic theorems of Geometry.
- 3) _____ Geography deals with the universal laws and generic concepts.
- 4) The term 'Compage' was introduced to geography by _____
- 5) _____ volume of cosmos is concern with the Earth.

- 6) _____ is known as the founder of the British school of Geography
- 7) The _____ model is concerned with stylistics description of reality.

Q.2 Explain the development of Geographical thought in the ancient period. **14**

Q.3 A) Explain the concept of Environmental determinism. **14**

OR

B) Discuss the contribution of Vidal-de-la-Blache in the development of Geography

Q.4 Answer the following questions in shorts : **14**

- 1) Explain merits and demerits of quantitative revolution.
- 2) Explain concept of possibilism.
- 3) Discuss the Humanism.
- 4) Describe impact of discoveries on the development of Geography.

Q.5 Write short notes on any two of the following. **14**

- 1) Cosmos
- 2) Types of models
- 3) Geographical concepts of Carl Ritter.
- 4) Dualism between physical and Human geography.

(मराठी रूपांतर)

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: **14**

1. — यांना प्रादेशिक भूगोलाचे जनक मानले जाते.
 अ. स्ट्रॅबो ब. हेरोडोटस क. इरॅटोस्थोनिस ड. टॉलेमी
2. थेल्स या — विचारवंतानी सर्वप्रथम पृथ्वीच्या मोजमापाची सुरुवात केली.
 अ. रोमन ब. ग्रीक क. अरब ड. ब्रिटीस
3. — यांनी मानवी भूगोल संकुलाची स्थापना केली.
 अ. ब्लाश ब. रॅट्झेल क. रिटर ड. हॅम्बोल्ट
4. रॅट्झेल यांच्यापूर्वी — यांनी प्रादेशिक भूगोलाचा पाया रचला.
 अ. हॅम्बोल्ट ब. कार्लरिटर क. ब्लाश ड. सेंपल
5. हृदयस्थळ संकल्पना — यांनी मांडली.
 अ. हार्टशॉर्न ब. मॅकिंडर क. रिटर ड. हॅम्बोल्ट
6. 'विविधतेतील एकता' ही संकल्पना — यांनी विकसित केली.

7. सरकारात्मकवाद ही संकल्पना ——— यांनी मांडली.
अ. ऑगस्ट कॉमट ब. स्ट्रॅबो क. हार्ट शॉर्न ड. रिटर

ब. रिकाम्या जागा भरा.

07

1. 'किताब अल हिंद' हा ग्रंथ ——— यांनी लिहला आहे.
2. ——— हा पहिला ग्रीक विचारवंत होता की ज्याने भूमितीची अनेक मूलभूत प्रमेय तयार केली.
3. ——— भूगोल हा वैश्विक नियम व सामान्य संकल्पनाशी संबंधीत आहे.
4. कॉम्पेज ही संज्ञा भूगोलामध्ये ——— यांनी आणली.
5. कॉसमोस ग्रंथाचा ——— खंड हा पृथ्वीची संबंधीत आहे.
6. ब्रिटीश स्कूल ऑफ जिओग्राफीचे संस्थापक म्हणून ——— हे ओळखले जातात.
7. ——— प्रतिकृती ही वस्तुस्थितीच्या शैलीदार वर्णनाशी संबंधीत असते.

प्र.2 प्राचीन काळातील (कालखंड) भूगोल विकास स्पष्ट करा. **14**

प्र.3 पर्यावरण निश्चयवाद संकल्पना स्पष्ट करा. **14**

किंवा

विडाल—डी—ब्लाश यांचे भूगोल विकासातील योगदानावर चर्चा करा.

प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा. **14**

1. सांख्येकीय क्रांतीचे गुणदोष स्पष्ट करा.
2. संभववाद संकल्पना स्पष्ट करा.
3. मानवतावादावर चर्चा करा.
4. शोध मोहिमांचा भूगोल विकासावरील प्रभाव

प्र.5 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) **14**

1. कॉसमॉस
2. प्रातिकृतींचे प्रकार
3. कार्ल रिटर यांच्या भौगोलिक संकल्पना
4. प्राकृतिक आणि मानवी भूगोलातील द्वैतावाद

Seat No.	
----------	--

M.A.(Geography)(Semester – IV) (New) (CBCS) Examination, 2017
Political Geography

Day & Date: Monday, 24-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 02.30 PM to 05.00 PM

- Instructions:**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Use of stencils is allowed
 - 3) Figures to the **right** indicate **full** marks.
 - 4) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the brackets: 07

- 1) The changes in political boundaries mainly because of __.
 - a) Population growth
 - b) Nationalism
 - c) Economic development
 - d) Communism
- 2) Pakistan on March 1st saw its diplomat _____ elected as SAARC secretary General.
 - a) Ali Hussein B.Sial
 - b) Amjad Hussein B. Sial
 - c) Kejan Paul
 - d) Altaf Hussein B.Sial
- 3) _____ is the “Father” of political geography
 - a) Montesquieu
 - b) Kjellen
 - c) Mackinder
 - d) Ratzel
- 4) According to Mackinder’s Heartland Theory the “Pivot Area” is termed as _____
 - a) Inner Crescent
 - b) Outer Crescent
 - c) Insular Crescent
 - d) Middle Crescent
- 5) Kaveri water dispute is in between _____
 - a) India and Pakistan
 - b) Punjab and Hartana
 - c) Uttar Pradesh and Madhya Pradesh
 - d) Karnataka and Tamil Nadu
- 6) A state with control over its internal affairs has _____
 - a) Nationality
 - b) Centripetal force
 - c) Nation-State
 - d) Sovereignty
- 7) _____ was the proposed the concept of geo-politics based on ocean power.
 - a) A.T.Mahan
 - b) Carl Ritter
 - c) Mackinder
 - d) None of these

B) Fill in the blanks. 07

- 1) The book of “Democratic and Ideals and Reality” was written By _____

Seat No.	
----------	--

**M.A./M.Sc. (Geography)(Semester – IV) (New) (CBCS) Examination, 2017
GEOGRAPHY OF HEALTH**

Day & Date: Monday, 24-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 2:30 PM to 05.00 PM

- N.B. :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) Draw **neat** diagrams **wherever** necessary.
 - 3) **Use of stencils is allowed.**
 - 4) **Figures to the right indicate full marks**

Q.1 A) Choose the correct alternative given in the bracket: 07

- 1) The cold climate of _____ is very difficult for human health.
 - a) polar area
 - b) equatorial area
 - c) arid region
 - d) none of these
- 2) _____ geography is a sub branch of human Geography.
 - a) Health
 - b) Bio
 - c) Physical
 - d) none of these
- 3) Colera is a _____ born disease.
 - a) Water
 - b) Air
 - c) Plant
 - d) None of these
- 4) Due to the bite of mosquito the man gets infected by disease named as _____.
 - a) Malaria
 - b) AIDS
 - c) TB
 - d) None of these
- 5) AIDS is transmitted through _____.
 - a) Blood
 - b) Water
 - c) Air
 - d) None of these
- 6) _____ abhiyan is very effective in India.
 - a) Polio
 - b) AIDS
 - c) Pollution
 - d) None of these
- 7) _____ is a long form of WHO.
 - a) World Health Organization
 - b) World Heredity Organization
 - c) Work Hard Organization
 - d) None of these

B) Fill in the blanks: 07

- 1) Leprosy is _____ related diseases.
- 2) The bovin type of tuberculosis is generally observed in _____ yielding cattles.
- 3) Night blindness is causal due to the deficiency of vitamin_____.
- 4) _____ stage cancer is generally coming under control with help of medical treatment within time.
- 5) HIV stands for _____.
- 6) Published health report are _____ type of source of data.

7) Urban Pollution is related to _____growth.

- Q.2** Give various geographical elements influence on human health. **14**
- Q.3** **A)** Write an account of health care system in India. **14**
OR
B) What are problems of rural health in India?
- Q.4** **Write short answer for the following questions.(any two)** **14**
1) Examine the nature and scope of Geography of Health.
2) Give a suitable scheme of classification of diseases.
3) What are causes of mal nutrition?
4) What is pattern of world distribution of major diseases?
- Q.5** **Write short notes (Any two):** **14**
1) Economic factors and food nutrition
2) AIDS
3) NGO and Health care planning
4) Literacy and health

(मराठी रूपांतर)

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) स्टेनसिलची वापर करण्यास दर्शवितात.
4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.

- प्र.1** **अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा:** **07**
1. ——— प्रदेशातील अतिशीत हवामान मानवी आरोग्यासाठी अतिशय कठिण आहे.
अ. ध्रुवीय ब. विषुववृत्तीय क. उष्ण वाळवंटी ड. यापैकी नाही
2. ——— भूगोल ही मानवी भूगोलाची उपशाखा आहे.
अ. आरोग्य ब. जैव क. प्राकृतिक ड. यापैकी नाही
3. कॉलरा ——— मुळे पसरणारा आजार आहे.
अ. पाणी ब. हवा क. वनस्पती ड. यापैकी नाही
4. ——— नावाचा आजार मानवाला डास चावल्यामुळे होतो.
अ. मलेरिया ब. एड्स क. टीबी ड. यापैकी नाही
5. एड्स चा प्रसार ———माध्यमातून होतो.
अ. रक्त ब. पाणी क. हवा ड. यापैकी नाही
6. ——— अभियान भारतात प्रभावी ठरले आहे.
अ. पोलिओ ब. एड्स क. प्रदुषण ड. यापैकी नाही

7. डब्ल्यू.एच.ओ. चे ——— असे विस्तारीत रूपांतरण आहे.
अ. जागतिक आरोग्य संघटना
ब. जागतिक अणुवंश संघटना
क. जास्त काम करणारी संघटना
ड. यापैकी सर्व

ब. गाळलेल्या जागा भरा.

07

1. महारोग ———याशी निगडीत आजार आहे.
2. बोव्हीन प्रकारचा टी.बी. प्रामुख्याने ——— देण्याच्या जनावरांमध्ये आढळून येतो.
3. रात आंधाळेपणा हा आजार ——— च्या कमतरतेमुळे निर्माण होतो.
4. वेळेत औषध उपचाराद्वारे ——— स्टेज मधील कॅन्सरचे निदान होऊ शकते.
5. एच. आय. व्ही. चे विस्तारीत रूपांतरण ——— असे आहे.
6. प्रकाशित झालेले आरोग्याचे अहवाल ——— प्रकारचे माहिती संकलन आहे.
7. नागरी प्रदूषण हे ———वाढीशी निगडीत आहे.

प्र.2 मानवी आरोग्यावर परिणाम करणाऱ्या भौगोलिक घटकांचा वृत्तांत लिहा.

14

प्र.3 भारतातील आरोग्य उपचार पध्दतीचा वृत्तांत लिहा.

14

किंवा

भारतातील ग्रामीण विभागातील आरोग्याच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

14

1. आरोग्य भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्तीचे वर्णन करा.
2. विविध आजारावरील योजनांचे विश्लेषण करा.
3. कुपोषणाची विविध कारणे स्पष्ट करा.
4. जागतिक मुख्य आजारांचे वितरणाचे स्वरूप कशा प्रकारचे आहे?

प्र.5 टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)

14

1. अन्न आणि आर्थिक समस्या
2. एड्स
3. आरोग्याच्या काळजीचे नियोजन व एन.जी.ओ.
4. साक्षरता व आरोग्य

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. (Geography) (Semester – IV)(New) (CBCS) Examination, 2017
GEOGRAPHY OF TOURISM

Day & Date: Wednesday, 26-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 2:30 PM to 05.00 PM

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
 2) *All questions carry equal marks.*
 3) *Use of stencils is allowed.*

Q.1 A) Fill in the blanks with appropriate word: 07

- 1) The word Tourism is derived from _____ word Tornus.
 a) Latin b) French c) English d) Spanish
- 2) _____ volcanoes is attraction of Tourist in Japan.
 a) Stramboli b) Fujiyama c) Vesuvius d) none of these
- 3) The famous Niagara Water Fall Situated in _____.
 a) Gret-Britan b) India c) U.S.A d) South Africa
- 4) The First conscious and organized effort to promote tourism in India was made in the year _____.
 a) 1945 b) 1946 c) 1947 d) 1948
- 5) The ancient _____ monks were probably the first institutionalize the concept of shelter in India.
 a) Hindu b) Muslim
 c) Christian d) Buddhist
- 6) _____ is one of the tourist types who fully accept adoption to local norms.
 a) A Lite b) Off-Beat c) Mass d) Explorer
- 7) _____ plateau is famous of flowers in Maharashtra.
 a) Kas b) Pachagani
 c) Masai d) None of these

B) Fill in the blanks. 07

- 1) Gir sanctuary is famous for _____.
- 2) _____ played major role in improving in international under Standing.
- 3) The tourism environmental act was enacted in _____.
- 4) M.T.D.C. Stand for _____.
- 5) _____ tourism is defined as any person who travel within the country.
- 6) Tourism Development Principles and practices' book is

Written by _____

7) Pandurang Taware is known as father of _____ tourism in India.

Q.2 What is tourist accommodation? Explain the types of supplementary accommodation **14**

Q.3 Explain the Factors influencing on tourism in Maharashtra. **14**

OR

Discuss the positive and negative Economic impacts of tourism

Q.4 Answer the following questions in shorts (Any Two): **14**

- 1) Explain the Elements of tourism.
- 2) Discuss the Concept of Agro Tourism.
- 3) Describe the various longer tourist circuits in India.
- 4) Discuss the positive social impact of tourism.

Q.5 Write short notes on any two of the following. **14**

- 1) Historical tourism centers in Maharashtra.
- 2) Tourism as an industry
- 3) Hill stations in Maharashtra
- 4) Globalization and tourism

(मराठी रूपांतर)

सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: 07

1. Tourism हा शब्द ——— भाषेतील Tornus या शब्दापासून तयार झालेला आहे.
अ. लॅटीन ब. फ्रेंच क. इंग्लिश ड. स्पॅनीश
2. ——— हा जपानमधील ज्वालामुखी पर्यटनाचे आकर्षण आहे.
अ. स्ट्राम्बोली ब. फुजीयामा क. व्हेसुव्हीयस ड. यापैकी एकही नाही
3. प्रसिध्द नायगरा धबधबा ——— देशांमध्ये आहे.
अ. ग्रेटब्रिटन ब. भारत क. यु.एस.ए ड. दक्षिण आफ्रीका
4. भारताने पर्यटनास प्रोत्साहन देण्यासाठी पहिला जाणीवपूर्वक प्रयत्न ——— साली केला.
अ. 1945 ब. 1946 क. 19947 ड. 1948
5. प्राचीन काळी भारतामध्ये सर्वप्रथम ——— धर्मगुरुंनी संस्थात्मक कार्य करण्यासाठी निवारा संकल्पनेचा वापर केला.
अ. हिंदू ब. मुस्लिम क. ख्रिश्चन ड. बौध्द

6. ——— हा एक असा पर्यटकाचा प्रकार आहे की जो पुर्णपणे सामाजिक रुढी परंपरा स्विकारतो.

अ. खास ब. अपूर्व क. सांघीक ड. संशोधक

7. फुलासाठी प्रसिध्द असलेले महाराष्ट्रातील ——— हे पठार आहे.

अ. कास ब. पाचगणी क. मसाई ड. यापैकी एकही नाही

ब. गाळलेल्या जागा भरा.

07

1. गिर अभयारण्य ——— साठी प्रसिध्द आहे.

2. आंतरराष्ट्रीय सामाज्यस्थामध्ये ——— महत्त्वाची भूमिका बजावली आहे.

3. पर्यटन पर्यावरण कायदा ——— साली अधिनियमित झाला.

4. M.T.D.C चे विस्तारीत रूप सांगा.

5. एखाद्या व्यक्तने देशातल्या देशात प्रवास केल्यास त्याला ——— पर्यटन म्हणतात.

6. Tourism Development Principles and practices हे पुस्तक ——— यांनी लिहीले.

7. पांडुरंग तावरे यांना भारतातील ——— पर्यटनाचे जनक म्हणून संबोधले जाते.

प्र.2 पर्यटन निवासव्यवस्था म्हणजे काय ते सांगून साहाय्यक निवासव्यवस्थेचे प्रकार विशद करा. **14**

प्र.3 महाराष्ट्राच्या पर्यटनावर परिणाम करणारे घटक विशद करा. **14**

किंवा

पर्यटनाचा आर्थिक घटकावरील सकारात्मक व नकारात्मक परिणामाची चर्चा करा.

प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) **14**

1. पर्यटनाचे घटक विशद करा.

2. कृषी पर्यटन संकल्पनेची चर्चा करा.

3. भारतातील जास्त लांबीच्या पर्यटन परिक्रमाचे वर्णन करा.

4. पर्यटनाच्या नकारात्मक सामाजिक परिणामाची चर्चा करा.

प्र.5 टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **14**

1. महाराष्ट्रातील ऐतिहासिक पर्यटन स्थळे

2. पर्यटन हा एक उदयोग

3. महाराष्ट्रातील थंड हवेची ठिकाणे

4. जागतिकीकरण आणि पर्यटन

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. (Geography)(Semester – IV) (New) (CBCS) Examination, 2017
Geography Of Manufacturing

Day & Date: Wednesday, 26-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 2:30 PM to 05.00 PM

- N.B. :**
- 1) *All questions are compulsory.*
 - 2) *All questions carry equal marks.*
 - 3) *Use of stencil is allowed.*
 - 4) *Draw neat relabeled diagrams wherever necessary.*

Q.1 A) Complete the following sentence by choosing correct alternative which are given below 07

- 1) Manufacturing activity includes the factories that _____
 - a) To create market
 - b) Produce goods
 - c) To make capital
 - d) None of these

- 1) Manufacturing activity in _____ is mostly based on imported raw material.
 - a) Japan
 - b) U.K.
 - c) India
 - d) None of these

- 2) _____ problems are associated with industrial development.
 - a) Environmental degradation
 - b) Auricular
 - c) Population
 - d) None of these

- 3) S.I.C state for _____
 - a) Standard Industrial classification
 - b) State India classification
 - c) Standard Indian classification
 - d) None of these

- 4) Nowsari in Gujarat is known as _____ industry.
 - a) Oil refinery
 - b) Chemical
 - c) Food processing
 - d) None of these

- 5) Alfred Weber was _____ geographer.
 - a) German
 - b) British
 - c) French
 - d) None of these

- 6) New industrial policy was made by the congress government, led by _____
 - a) Soniya Gandhi
 - b) P.V. Narsimha Rao
 - c) Indira Gandhi
 - d) None of these

B) Fill in the blanks.

07

- 1) Manufacturing is a _____ type of human activity
- 2) The word _____ comes from the Latin word “Manus”
- 3) Indian iron steel plants are located near the _____ power resource.
- 4) According to _____ there is a hexagonal shape of market area.
- 5) Toyota is the major motor vehicle company situated in _____ nation
- 6) Globalization means reducing the rate of _____ duty.
- 7) _____ is the only iron steel manufacturing center in South India, which is used charcoal.

Q.2 Give the brief account on iron and steel industry in India. **14**

Q.3 A) Critically examine the Alfred Weber’s least cost industrial locational theory. **14**

OR

B) Discuss in brief the cotton textile industry in Japan.

Q.4 Answer the following questions (Any two): **14**

- 1) Discuss in brief the nonphysical factors of Location of industry.
- 2) Give short account on Automobile industry in India.
- 3) What is Globalization? explain in brief.
- 4) Industrial region of India.

Q.5 Write short notes(any two) **14**

- 1) Chemical industry
- 2) Industrial hazards
- 3) Privatization
- 4) New Industrial policy in India

(मराठी रूपांतर)

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
 5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

- प्र.1 अ. योग्य पर्याय निवडा व उत्तरे लिहा: 07
1. कारखानदारी उद्योगामध्ये ——— तयार करणाऱ्या कारखान्यांचा समावेश होतो.
 अ. बाजारपेठेची निर्मिती ब. मालवस्तू
 क. भांडवल निर्मिती ड. यापैकी नाही
 2. ——— देशातील कारखानदारी उद्योग प्रामुख्याने आयात केलेल्या कच्च्या मालावर आधारित आहेत.
 अ. जपान ब. यु.के क. भारत ड. यापैकी नाही
 3. उद्योगधंद्याच्या विकासाबरोबर ——— समस्या निर्माण होतात.
 अ. पर्यावरण ब. शेतीच्या क. लोकसंख्येच्या ड. यापैकी नाही असंतुलन
 4. एस्.आय.सी. चे ——— असे विस्तारित रूपांतरण आहे.
 अ. प्रमाणित उद्योगाचे वर्गीकरण ब. भारतातील राज्यांचे वर्गीकरण
 क. प्रमाणित भारताचे वर्गीकरण ड. यापैकी नाही.
 5. गुजरात मधील नौसारी ——— उद्योगासाठी प्रसिध्द आहे.
 अ. तेलशुध्दीकरण ब. रसायन क. अन्न निर्मिती ड. यापैकी नाही
 6. अल्फ्रेड वेबर हे ——— मधील भूगोल तज्ञ आहेत.
 अ. जर्मन ब. ब्रिटिश क. फ्रेंच ड. यापैकी नाही
 7. भारताचे नविन औद्योगिक धोरण काँग्रेस सरकारच्या ——— ने त्याने तयार केले.
 अ. सोनिया गांधी ब. पी.व्ही.नरसिंहराव
 क. इंदिरा गांधी ड. यापैकी नाही
- ब. गाळलेल्या जागा भरा. 07
1. कारखानदारी ही ——— प्रकारची मानवी क्रिया आहे.
 2. लॅटिन भाषेतील 'मॅनस' वरून ——— हा शब्द तयार झाला आहे.
 3. भारतातील लोह पोलाद उद्योग ——— या शक्ति साधनाच्या सानिध्यात स्थापन झाले आहेत.
 4. ——— यांच्या मते बाजार क्षेत्रांचे आकार षटकोनाकार असतात.
 5. टोयोटा ही प्रसिध्द वहान उत्पादक कंपनी ——— देशात स्थापन झाली आहे.
 6. जागतिकीकरण म्हणजे ——— जमातीचे दर कमी करणे.

7. — हे एकमेव दक्षिण भारतातील लोह पोलाद उद्योग केंद्र लाकडी कोळशावर कार्यरत आहे.

- प्र.2 भारतातील लोह पोलाद उद्योगाच्या थोडक्यात वृत्तांत लिहा. 14
- प्र.3 अल्फ्रेड वेबरच्या किमान मूल्य आधारित औद्योगिक स्थल सिध्दांताचे टिकात्मक परिक्षण करा. 14
- किंवा
- जपान मधील सूतीवस्त्र उद्योगाचे थोडक्यात वर्णन करा.
- प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) 14
1. उद्योगधंद्याच्या स्थानिकरणाचे अप्राकृतिक घटक स्पष्ट करा.
 2. भारतातील स्वयंचलित उद्योगाचे वर्णन करा.
 3. जागतिकीकरण म्हणजे काय ते थोडक्यात स्पष्ट करा.
 4. भारतातील औद्योगिक प्रदेश
- प्र.5 टिपा लिहा (कोणतेही दोन) 14
1. रसायन उद्योग
 2. औद्योगिक आपत्ती
 3. खाजगीकरण
 4. भारताचे नवे औद्योगिक धोरण

Seat No.	
----------	--

**M.A./M.Sc. (Geography)(Semester – IV) (New) (CBCS) Examination, 2017
Geography of Marketing**

Day & Date: Wednesday, 26-04-2017

Max. Marks: 70

Time: 02.30 PM to 05.00 PM

- N.B. :** 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.
3) Use of stencil is allowed.
4) Draw neat and labeled diagram wherever necessary.

Q.1 A) Fill in the blank with appropriate word those are given below. 07

- 1) The word "_____ " is derived from the Latin word Marcatus.
 - a) Market b) Trade c) Transport d) None of these
- 2) Marketing geography is the sub branch of _____ geography.
 - a) Economic b) Agricultural c) Political d) None of these
- 3) Marketing geography is a _____ growing field of study.
 - a) Rapidly b) Slowly c) Constant d) None of these
- 4) _____ markets have been developed all over the world.
 - a) Periodic b) daily c) fairs d) None of these
- 5) Local markets are known as _____ which are located along the main road.
 - a) Bazaar b) Mandi c) Yatra d) None of these
- 6) When two or more different countries exchange goods, it is known as _____ market.
 - a) National b) International c) Local d) None of these
- 7) _____ activities are consumer oriented.
 - a) Marketing b) Fishing c) Farming d) None of these

B) Fill in the blanks. 07

- 1) _____ activities are integral part of economic geography.
- 2) Purchasing power in India is very _____
- 3) William Apple baum was first _____ geographer of U.S.A.
- 4) The fair is oldest popular _____ institutions.
- 5) The hierarchical pattern of _____ centers are Universal Phenomenon.
- 6) _____ is an integral part of economic geography.
- 7) _____ human activities are consumer oriented.

Q.2 Explain in brief the role of market centers in regional development. 14

- Q.3** Explain in brief the general interaction theory. **14**
OR
Give brief account on classification of market.
- Q.4 Write answer of the following. (any two)** **14**
1) What is nature and scope of marketing Geography?
2) What is Hierarchy of market centers?
3) What is fairs and markets?
4) What is market cycles effect on development?
- Q.5 Write short notes. (any two)** **14**
1) Market channels.
2) Supermarket
3) Chain-stores
4) Concept of “Market Town”

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवतात.

- प्र. 1 अ) खालील पैकी पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 07
- 1) 'लॅटिन' शब्द मार्केटस वरून हा शब्द आला आहे.
अ) मार्केट ब) व्यापार क) वाहतूक ड) यापैकी नाही.
 - 2) मार्केटींग भूगोल भूगोलाची उपशाखा आहे.
अ) आर्थिक ब) शेती क) राजकीय ड) यापैकी नाही.
 - 3) विपवण भूगोल ही अभ्यास शाखावाढत आहे.
अ) वेगाने ब) संध क) सतत ड) यापैकी नाही.
 - 4) जगात सर्वत्र मार्केटचा विकास होत आहे.
अ) आठवडा ब) दैनिक क) यात्रा ड) यापैकी नाही.
 - 5) मुख्य रस्त्यांच्या बाजूला भरलेल्या मार्केटला म्हणतात.
अ) बाजार ब) मंडई क) यात्रा ड) यापैकी नाही.
 - 6) जेव्हा दोन पेक्षा जास्त देश मालाची देवाण घेवाण करतात त्यालामार्केट म्हणतात.
अ) राष्ट्रीय ब) आंतरराष्ट्रीय क) स्थानिक ड) यापैकी नाही.
 - 7)उद्योग मार्केट प्रधान आहेत.
अ) मार्केटींग ब) मासेमारी क) शेती ड) यापैकी नाही
- ब) रिकाम्या जागा भरा. 07
- 1)क्रिया आर्थिक भूगोलाची संबंधित आहेत.
 - 2) भारतीयांची खरेदी क्षमता आहे.
 - 3) विल्यम अलेपबम हे भूगोलाचे अमेरीकेतील तज्ञ होते.
 - 4) जत्रा हया प्राचीन काळापासून प्रसिध्दआहे.
 - 5) हायरायरीकल पध्दत ही.....प्रकाराची जागतीक तत्वज्ञान आहे.
 - 6)ही आर्थिक भूगोलाचा अविभाज्य भाग आहे.
 - 7)मानवी उद्योग ग्राहक प्रधान आहेत.
- प्र. 2 प्रदेशाच्या विकासात मार्केट चे महत्त्व स्पष्ट करा. 14
- प्र. 3 जनरल इंटर अॅक्शन सिध्दांत थोडक्यात स्पष्ट करा. 14
- किंवा
- मार्केटचे प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.
- प्र. 4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 14
- 1) विपणन भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
 - 2) विपणन केंद्राची – हायरायरीकी स्पष्ट करा.
 - 3) मार्केट व जत्रा म्हणजे काय?
 - 4) मार्केट चक्र म्हणजे काय? त्याचे विकासावरील परिणाम कोणते?

- प्र. 5 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)
- 1) मार्केट चॅनल
 - 2) सुपर मार्केट
 - 3) साखळी दुकाने
 - 4) 'मार्केट शहर' संकल्पना